

Gönczy Pál Utcai Óvoda
4225 Debrecen, Gönczy Pál u. 1-3.sz.
Tel/Fax:52/536682
E-mail:gonczy@ovoda.debrecen.hu
OM azonosító:030913

Pedagógiai Program

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK.....	2
Bevezetés.....	3
A pedagógiai program jogszabályi háttere és egyéb szabályozók.....	4
1. Az óvodai nevelés átfogó, globális terve.....	5
1.1. Az óvodai nevelés célja, alapelvei, feladata.....	5
1.2. Helyzetelemzés: az óvoda a feltételrendszer tükrében.....	7
1.3. Az óvoda arculatának főbb jellemzői, kiemelt feladataink.....	11
1.3.1. Gyermekkép, Óvodakép, Óvodapedagóguskép.....	11
1.4. Az óvodai nevelés alapvető keretei.....	14
1.4.1. Egészséges életmódra nevelés, gondozás.....	14
1.4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés.....	20
1.4.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	24
1.5. Az óvodai élet megszervezése, tervezése, dokumentációja.....	28
1.6. Az óvoda ünnepei, rendezvényei.....	34
1.7. Az óvoda kapcsolatrendszere.....	36
1.8. Az óvoda speciális nevelési feladatai; gyermekvédelem.....	39
1.8.1. Integrációs Pedagógiai Program.....	41
1.8.2. Tehetséggondozás.....	45
2. A gyermekek tevékenységformái.....	46
2.1. Játék.....	46
2.2. A munkajellegű tevékenységek.....	49
2.3. A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	52
2.4. A mozgás.....	55
2.5. Verselés - mesélés.....	60
2.6. Ének-zene - énekes játék, gyermektánc.....	63
2.7. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka.....	66
2.8. A külső világ tevékeny megismerése.....	68
2.8.1. Matematika.....	73
3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	75
Irodalomjegyzék.....	78

Melléklet

1.sz.Kötelező helység és eszköz jegyzék

Függelék

Alapító okirat

Bevezetés

A 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről, annak a 26.§ /1/ bekezdése kimondja, hogy „a nevelő és oktató munka az óvodában Pedagógiai Program szerint folyik.” A 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet 6.§ /1/ bekezdése alapján „az óvoda az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján pedagógiai programot készít, vagy az ily módon készített pedagógiai programok közül választ.”

Megjelent az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról szóló 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet. A módosított alapprogramban hangsúlyosabbá vált elvek érvényesítésének érdekében és a törvényi változások miatt szükséges a Pedagógiai Program módosítása is.

Az óvodáknak joga és felelőssége, hogy az 1996-ban közzétett, majd többször módosított Országos Alapprogram után, és annak alapján óvodai programot készítsen. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapdokumentum, ami meghatározza az óvodákra kötelező általános, központi célkitűzéseket, az óvodai nevelés tartalmi szabályozójának elveit.

A pedagógiai programmal szemben támasztott követelmény, hogy messzemenően vegye figyelembe az Alapprogram irányelveit. Nagy eredmény ugyanakkor, hogy hozzájárul a nagyfokú pedagógiai szabadság érvényesüléséhez, az óvoda végre legálisan és szabad akaratból dönt és képvisel majd a helyi szükségletnek, és a nevelőtestület felkészültségének megfelelő pedagógiai programokat. Az óvodáknak el kell dönteniük, hogy helyi igényektől és lehetőségektől függően milyen úton kívánják a gyermekeket a sikeres iskolakezdéshez eljuttatni. A célok eléréséhez milyen élményekre, tapasztalatokra, ismeretekre, jártasságra van szükség, milyen tartalmi attitűdöket és magatartásformákat preferál. Az óvodáknak a köznevelési törvény értelmében 2013. szeptember 1-jétől kell az új, módosított Pedagógiai Programjuk alapján megkezdeni a nevelőmunkát az óvodai csoportokban. Amiben hangsúlyos szerepet kell, hogy kapjon Magyarország társadalmának, a helyi társadalomnak az elvárása, célja és az óvodapedagógus kívánatos személyiségjegyei, amelyek jelentik a szemléletváltást, empátiát, toleranciát, vagyis a speciális pedagógusi személyiségjegyek megerősödését.

Óvodánkban a helyzetelemzésből kiindulva az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának szellemében, az 1989-es TONEP-re alapozva, Debrecen Város Közoktatás-politikai Konceptiójával összhangban pedagógiai programot dolgoztunk ki, melynek megvalósításával olyan pozitív szokás- és magatartásformákat sikerül megalapoznunk óvodásainkban, melyek egy életre meghatározóvá válnak személyiségükben. Olyan értékeket, melyek nélkülözhetetlenek a XXI. század felnőtt nemzedékének egészséges életviteléhez. Programunk kidolgozásánál múltunk értékeinek felhasználásáról nem mondtunk le. Nyitottak vagyunk, de ugyanakkor gondolunk nevelésünk eddig eltelt éveinek értékes hagyatékára, mely ápolta és megőrizte nemzeti sajátosságainkat.

Az új és megváltozott elvek gyakorlatban történő alkalmazása széles körű feladatokat ró az igazgatóra és a nevelőtestület minden tagjára. A Pedagógiai Program újra értelmezése, módosítása alapvető fontossággal bír.

A pedagógiai program jogszabályi háttere és egyéb szabályozók:

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről (a továbbiakban: Nkt.)
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (a továbbiakban: Gyvt.)
- 229/2012. (VIII.28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról (a továbbiakban: Nkt. Vhr.)
- 363/2021. (XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról (a továbbiakban: ONAP)
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról (a továbbiakban: EMMI rendelet)
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
  - A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
(https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok/)
  - Jegyzék a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) felszereléseiről (BM/19703-3/2024.)
(https://www.oktatas.hu/kozneveles/az_oktatasert_felelos_miniszter_altal_jovahagyott_felszerelésjegyzek)
  - Az intézmény alapító okirata

2. Az óvodai nevelés átfogó, globális terve

2.1. Az óvodai nevelés célja, alapelvei, feladata

Az óvodai nevelés célja:

- A 3-7 éves gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének hatékony elősegítése, a gyermeki személyiség minél teljesebb kibontakoztatása, figyelembe véve az egyéni sajátosságokat és a fejlődés eltérő ütemét. A gyermekek az óvodáskor végére váljanak alkalmassá az iskolai élet elkezdésére, testi, értelmi, szociális téren is.
- A rendszeres mozgás, a testedzés, *a mozgás megszerettetése* annak érdekében, hogy gyermekeink egészséges, edzett felnőttekké váljanak.
- A környezet megismerésére, a természet megszerettetésére nevelés, a környezetvédelem feladatainak, *a környezettudatos magatartásnak a megismertetése a gyermekekkel, a környezettudatos értékek közvetítése, a szokásalakítás, a magatartásfejlesztés a környezeti ismeretek alkalmazásának erősítése.* Az egészséges, esztétikus környezet kialakítását az egészséges életmódra nevelés megalapozójának tartjuk, és folyamatosan fejlesztendő területnek tekintjük.
- Az anyanyelvi kultúra alapjainak lerakása annak érdekében, hogy a környezettel való érintkezés a szocializáció folyamán a gyermekek sikeresek legyenek, az iskolai életet magabiztosan kezdhessék el.

Az óvodai nevelés alapelvei:

- A gyermekek számára legmegfelelőbb *nevelési* környezet biztosítása, amelyben gyermekek jogai maradéktalanul megvalósulhatnak, érvényesülhetnek, a gyermeki személyiség tiszteletben van tartva.
- Minden kisgyermek számára a játék lehetőségének megadása.
- A gyermek személyiségének, egyedi vonásainak, fejlődési jellemzőinek védelme, óvása. (Egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés, indirekt nevelői hatásrendszer.)
- Az óvoda a gyermekekért van, a gyermeke érdeke mindenekfelett áll, tilos a bármely okból történő megkülönböztetés.
- Pedagógiai intézkedéseket a gyermek személyiségéhez igazítjuk.

Az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodunk a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről.

Gondoskodunk az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő tevékenységekről különös tekintettel a mással nem helyettesíthető szabad játéokra.

E tevékenységeken keresztül az életkorukhoz és a gyermekek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítéséről, a gyermekek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek, a nemzetiséghez tartozó gyermekeknek az óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását, az emberi jogok védelmét.

Az óvodai specifikumokat az óvodás gyermekek életkora, a 3-7 éves korú gyermekek életkori sajátosságai adják. Az a másság, ami megkülönbözteti az óvodát az iskolától.

Az óvoda a családhoz, a családi neveléshez legközelebb álló nevelő intézmény, tehát kapcsolata a családdal igen szoros, együttműködő. A nevelés tartalmában és módszerében is sok a családi nevelésből átvett minta. Családias kell, hogy legyen az óvoda légköre, a gyermek és az óvónő, a *gyermek és a pedagógiai asszisztensek*, a gyermek és dajka közötti viszony.

Az óvoda nevelő intézmény, a köznevelési rendszer első lépcsőfoka, a szocializáció fontos színhelye, a gyermek testi fejlődését, értelmi és *érzelmi* nevelését szolgáló nevelőműhely.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja megfogalmazza, hogy:

"a./ a gyermeket - mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg;

b./ A gyermek nevelése elsősorban a a család joga és kötelessége s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be.

c./ az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával: oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.”

Az óvodai nevelésben el kell döntenünk, hogy hogyan egészítsük ki a családi nevelést, el kell döntenünk, hogy mire akarjuk a gyermekeket nevelni, mi az, amit el szeretnénk sajátíttatni velük, melyek azok az értékek, amiket át akarunk adni számukra.

Hisszük, hogy amit a gyermekek ebben az életkorban, "itt és most" kapnak útravalóul, az lesz valamennyi nevelési szakasz közül a legmeghatározóbb. A szeretetteljes, differenciált bánásmódon alapuló óvodai nevelést tartjuk kulcsfontosságúnak a felnövekvő generáció erkölcsi, esztétikai értékrendjének, értelmi és érzelmi struktúrájának kialakításában.

Az **óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje, modell szerepe** ebben a folyamatban **kiemelkedő fontosságú**, mivel a gyermekek utánzással sajátítják el az alapvető értékeket. Nagyon fontos az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, viselkedése, modell értékű szerepe.

Az óvoda helyi követelményeiből, lehetőségeiből kiindulva a sajátos célkitűzéseket, nevelési feladatokat fontos számba venni, egyeztetni a helyi társadalom, a szülők igényeivel, a fenntartó önkormányzattal, ill. a nevelést folytató iskolai tanítókkal.

Az óvodai nevelés feladata minden korcsoportban, hogy az alapvető készségek, képességek, a nyelv és gondolkodás fejlesztése, a magatartás, a helyes viselkedés alapjainak rögzítése a 3-7 éves gyermek életkori sajátosságaihoz, egyéni adottságaihoz mérten tervszerűen és differenciáltan történjen. A gyermekek szükségleteit életkoruknak megfelelően, a lehető legmagasabb színvonalon elégítse ki.

Feladatunk, hogy felismerjük a gyermekek fejlettségi szintjeit, legjobb tudásunk és képességünk szerint elősegítsük fejlődésüket anélkül, hogy túlterhelnénk őket. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében különösen fontos az együttműködés a különféle speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel, ill. az ilyen gyermekek egyéni fejlesztésének, fejlődésének segítése.

A különböző életkori szakaszokban mindenkor szükségleteiknek és igényeiknek megfelelően neveljük őket, messzemenően figyelembe véve a **JÁTEK**, a **MESE**, a **MOZGÁS** prioritását. Mindhárom szükséglet kielégítését spontán tanulási tevékenység kíséri a gyermekek részéről. Ezek folyamán, és az egész személyiségükre ható következetes nevelő munka eredményeként óvodáskor végére a gyermekek alkalmassá válnak majd az iskolai élet elkezdésére.

Az óvodai nevelés általános feladatai

- Egészséges életmódra nevelés, gondozás.
- Érzelmi, az erkölcsi és az *értékorientált* közösségi nevelés.
- Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés.

2.2. Helyzetelemzés: az óvoda a feltételrendszer tükrében

A Gönczy Pál Utcai Óvoda 1984-ben épült a közigazgatásilag Debrecenhez tartozó Józsan, a felsőjózsai városrészen. A lakosok száma ma már meghaladja a 13 000 főt. A településrész kertvárosi jellegűt kapott.

Az óvoda:

Székhelye: 4225 Debrecen, Gönczy Pál u. 1-3. sz.

Alapító, fenntartó szerve: DMJV Önkormányzata
4024 Debrecen, Piac u. 20.

Irányító, felügyeleti szerve: DMJV Önkormányzata Közgyűlése
4024 Debrecen, Piac u. 20.

Az óvoda szakmailag önálló intézményként működő jogi személy. Önállóan gazdálkodó költségvetési intézmény, amelynek pénzügyi és gazdasági feladatait a Debreceni Intézményműködtető Központ (továbbiakban DIM) látja el.

Az óvoda épületével egy időben és a *szomszédságában* készült el az általános iskola épülete is, így ezt az adottságot használjuk ki, amikor a nagycsoportos gyermekek számára zökkenőmentessé próbáljuk tenni az óvodából iskolába történő átmenetet.

Az óvodában két szinten, 8 csoportban neveljük a gyermekeket. A 8 csoportszobából 7 szoba megfelelő méretű, 1 szoba pedig szükség-csoportszoba. A csoportszobák tágasak, világosak, esztétikusak, jól felszereltek. *2020. januárjában elkészült a tornaszoba a kiegészítő helyiségekkel.*

A megfelelő gyermeklétszámot a belvárosból folyamatosan kiköltöző családok is biztosítják.

Fontos alapelve a nevelőmunkánknak az egyéni bánásmód. Mind a tehetséges, mind a felzárkóztatásra szorulókat fejlesztése érdekében érvényesíteni kívánjuk a "sikerre juttatás"

elvét, vagyis azt, hogy minden gyermek lehetőleg a saját képességeinek megfelelő fejlesztésben részesüljön, összhangban a Gyermek jogairól szóló egyezmény előírásaival.

Céljaink megvalósítása érdekében igen nagy súlyt helyezünk a családokkal kialakított együttműködésre.

Kiemelt feladatunknak tekintjük azt, hogy a szociálisan hátrányos helyzetben lévő gyermekek, a különleges bánásmódot igénylő gyermekek /sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, *tanulási*, magatartási nehézséggel, küzdő és kiemelten tehetséges gyermekek/ esélyeit javítsuk, növeljük. *Ennek érdekében maximálisan igénybe vesszük a Pedagógiai Szakszolgálat nyújtotta lehetőségeket. /Logopédus, Utazó gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, pszichológus/*

Tevékenységünk során folyamatosan diagnosztizáljuk a gyermekek fejlődését, problémák esetén a korai felismerést elsődleges fontosságúnak tekintjük.

Nevelési célunk a gyermek objektív megismerése, gyermekismeret, a 3-7 éves korú gyermek fejlettségi szintjéhez igazodó személyiségformálás, fejlesztés. Ezt a munkát megértéssel, szeretettel, a gyermeki másság elfogadásával, minél sokrétűbb tevékenységi forma biztosításával végezzük.

Pedagógiai Programunk megvalósítását nagyban segíti az óvodánkban működő két szakmai munkaközösség.

A nevelési munka személyi feltételei:

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll, a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek.

Pedagógusok száma: 17 fő, nevelőmunkát közvetlenül segítők száma: 11 fő, egyéb dolgozó: 4 fő.

Az óvodai nevelés eredményességéhez nagymértékben hozzájárul az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak munkája.

Az óvodai nevelőtestület fontos segítői a dajka nénik. Mindenki rendelkezik szakirányú dajkai képesítéssel. Az óvodai nevelőmunka alapfeltételeként, közös, összehangolt munkafolyamatokkal, egymást segítve végzik feladataikat a gyermekek érdekeit szolgálva. Az óvodatitkár végzi a megnövekedett adminisztrációs feladatokat, a két fő pedagógiai asszisztens nélkülözhetetlen a gyermekek nevelésében. A gyermekek étkeztetését dajkai végzettséggel rendelkező köznevelési foglalkoztatottak segítik. Az udvaros tartja rendben az óvoda hatalmas udvarát.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztését speciálisan képzett szakemberek segítik.

A nevelőmunka tárgyi feltételei:

„Az óvodának rendelkeznie kell a Pedagógiai Program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.”

- Intézményünkben a 7 megfelelő méretű és 1 szükség csoportban 216 gyermek nevelését látjuk el.
- Minden csoport rendelkezik saját mosdó-helyiséggel.
- Óvodánk tálaló konyhával rendelkezik, az étkeztetést a szomszédos Gönczy Pál Általános Iskola konyháját bérelve a *Civis Hungast Kft.* és a Sörpark Kft. biztosítja.
- Óvodánk berendezése, felszerelése megfelelő, az utóbbi években a fenntartó Önkormányzat, a munkatársak, a szülők segítségével, ill. külső források igénybevételével (Gönczy Pál Utcai Óvodáért Alapítvány) sikerült a folyamatos felújítás, új eszközök beszerzése.
- Óvodánk textíliáit helyben mossuk, vasaljuk.
- Játékállományunkat is bővítettük, így a gyermekek legfontosabb óvodai tevékenységének nincs tárgyi akadálya.
- Gazdag óvodai könyvkészlet szolgálja a szakmai színvonal emelését.
- Az udvar úgy van kialakítva, hogy lehetővé tegye a gyermekek mozgás- és játéki igényét, szolgálja a gyermekek biztonságát.
- A nyílászárók teljes cseréje, az elektromos rendszer teljes, és a vizesblokk részleges, a bejárat teljes felújítása megtörtént.
- Jól felszerelt, új tornaszoba épült a kiszolgáló helyiségekkel
- Az óvoda megfelelő munkakörnyezetet biztosít a munkatársaknak, az emeleten és a földszinten is rendelkezésre áll egy-egy öltözőhelyiség, a földszinti folyosón kialakítottunk egy kis részt, ahol kiállításokat szervezhetünk.
- Tároló helyiségünk kevés.

Óvodánk büszkesége a tágas udvar, mely alapvető színtere óvodásaink mindennapjainak. Első része díszkert, ezt követi a tornaudvar, ahol fából készült mászóakák, udvari játékok találhatóak, melyek a gyermekek mozgáskultúrájának fejlesztését teszik lehetővé. Ezt követi 4 játszó udvari rész. Minden területen van egy-egy homokozó, csúszda, mókuserék, babaház, a gyermekek életkorának megfelelő játék (hajó, hinta, libikóka, egyensúlyozó), valamint lovas bricska, favonat színesíti és támogatja a gyermekek mozgásigényének a kielégítését. Az építmények, a játékok természet közeli anyagokból készültek.

A játékudvar után a szánkódomb, majd az "erdei, foglalkoztató - pihenő szolgálja a gyermekek szabadlevegőn történő tevékenységét, játékát. Itt is fából készült székek és asztalok állnak a rendelkezésükre.

Az udvar és a díszkertek a virágokkal, növényekkel jól szolgálják a gyermekek munkára nevelését, a munka hasznosságának közvetlen tapasztalaton alapuló megértését.

Az óvodai területeket néhol sövény választja el egymástól, ahol a gyermekek számára az átjárás biztosított. Az udvar egy része füvesített, szilárd burkolatú rész csak a szükséges mértékben található.

Pedagógiai Programunk fontos feladata a környezet tudatos védelme és megszerettetése, a környezettudatos szemlélet, a „ZÖLD ÓVODA” címnek megfelelő magatartás kialakítása, a fenntarthatóságra nevelés, amelyhez nagy adottság a gyönyörű, minden gyermeki igényt kielégítő udvar.

A családok szociokulturális háttere, gyermekösszetétel

Józsa 1982. 01. 01. óta tartozik közigazgatásilag Debrecenhez, de ma már kertvárosi jelleget öltött. A belváros mindig meghatározó szerepet töltött be az itt élő emberek gazdasági, társadalmi életében, a település fejlődésében. Az itt élő szülők többsége ma is ingázó.

Megnőtt ugyan a magánvállalkozások száma, amelyek munkalehetőséget is nyújtanak a józsai lakosok részére (pl.: több üzlet, pékség, cukrászda, műhelyek), de az emberek többsége a belvárosban dolgozik az iparban, a kereskedelemben, és egyre kevesebben a mezőgazdaságban.

Keresetük átlagos szintű. Józsa lakosságának kisebbik része meglehetősen jó anyagi körülmények között él. Egyre többen élnek azonban a létminimum határán, vagy el sem éri jövedelmük ezt a szintet. Az utóbbi időben növekedett a munkanélküliek száma.

A belvárosból is sokan költöznek ki településrészünkre, mivel a józsai városrész csendesebb, természetközelibb. Általában kisgyermekes családok vásárolnak lakásokat vagy építkeznek új lakóegységeket létrehozva, így az óvoda számára biztosítottak látszik a gyermekek létszáma.

A közművelődési intézmények fejlesztésében jelentős változást hozott a Józsapark felépítése, benne az új Közösségi Ház működése. Az utóbbi években egy-egy intézmény, egyesület, csoport vállalja fel a kulturális programok szervezését, lebonyolítását, melyekben az óvodánk is képviselteti magát, a gyermekek aktív részvételével.

A józsai gyermekek nagy része családban él. A szülők többsége szakmunkás képesítéssel rendelkezik, sok munkát vállalva magukra a családfenntartás érdekében. Az értelmiségi családok száma növekszik.

A gyermekek nagyobb része, 75%-a ingyenesen étkezik óvodában az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról alapján.

Veszélyeztetett helyzetű gyermekünk alig van, számuk 1-2 fő.

A hátrányos helyzetű gyermekek száma 1-4 fő.

Halmozottan hátrányos gyermekek száma is 1-3 fő.

Sajátos nevelési igényű gyermekek száma 1-3 fő

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek száma 4 – 6 fő

A hátrányos helyzetű, a nehezen nevelhető gyermekek száma növekszik. Ők mindenképpen egyéni bánásmódot és differenciált fejlesztést igényelnek pl.

- A gyermekek, a család szociális körülményei miatt olyan hátrány keletkezik amit már a családok saját erejükből nem tudnak kompenzálni, így állami segítségnyújtásra szorulnak.

- A munkavállalási lehetőségek hiánya miatt egyre több az olyan család, ahol az egyik szülő lakóhelyétől távol tud elhelyezkedni, így a család összes problémája az itthon maradóra hárul. Az egy szülős családoknál szintén ez a helyzet áll fenn.
- A rohanó életmód, a feszített munkatempó miatt egyre kevesebb idő jut a gyermekekkel való foglalkozásra. A televízió, a okostelefon, a számítógép, a tablet köti le a gyermekek otthoni idejének nagy részét.
- A családi szerkezet- és szerepváltozások /családforma, családfői szerep stb./megváltozott.

2.3. Az óvoda arculatának főbb jellemzői, kiemelt feladataink

Óvodai nevelésünk helyi felsőjóztsai, a köz érdekében végzett szolgálat. Azáltal valósítjuk meg ezt a feladatot, hogy a gyermekek számára megteremtjük a nekik való óvodai életet úgy, hogy közben szüleik nyugodtan végezhesék másirányú, értékteremtő feladataikat.

Óvodánk elsősorban a gyermekek igényeinek kíván megfelelni, az ő érdekeiket mindenekfelett vesszük figyelembe.

Boldog, vidám gyermekeket akarunk nevelni az életkornak megfelelő harmónia jegyében.

Ezért fontos számunkra:

- **A gyermeki személyiség középpontba helyezése.**
- **Az egészséges életmód szokásainak megalapozása**, amely magában foglalja az egészséges táplálkozást (gyümölcsnap, vitaminnap), a **rendszeres mozgást és a testedzés** iránti igényt.
- **A természet szeretetének, a természettudatos, környezettudatos magatartásnak, a természet védelmének beépítése a gyermeki személyiségbe**, kihasználva környezeti adottságainkat, lehetőségeinket. **A Zöld Óvodai Kritériumrendszer szerinti óvodai nevelés.**
- **Az Óvoda – iskola átmenet programjának hatékony kezelése**, melynek fontos része az OVI - SULI, az iskolakezdés előtti háromnapos játékos ismerkedés az iskolával, a tanítóknakkal.

2.3.1. Gyermekekép, Óvodakép, Óvodapedagóguskép

Gyermekekép:

Célunk a testileg, lelkileg, értelmileg **egészségesen fejlődő**, az új iránt fogékony, érdeklődő, vidám, az embert és a természetet szerető és tisztelő gyermekek nevelése.

Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszük, biztosítjuk minden gyermek számára az egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelést, a meglévő hátrányai csökkentését előítéletek nélkül.

Az óvodánkba járó gyermekek legyenek derűsek, bátrak, nyíltak forduljanak bizalommal a felnőttek és társaik felé. Bátran fogalmazzák meg kéréseiket, véleményüket. Őrizzék meg őszinte mosolyukat, megnyilvánulásaikat. Váljanak megértővé, elfogadóvá. Önként, örömmel, aktívan, alkotó módon, saját egyéni értékeikkel vegyenek részt minden tevékenységben. Maradjon meg természetes kíváncsiságuk, tudásvágyuk, óvják, védjék, alakítsák környezetüket. Legyenek érdeklődők, türelmesek, udvariasak, alkalmazkodók és rendszeretők. Kellő figyelemmel, önfegyelmel, feladattudattal, szokásokkal és ismeretekkel készüljenek az iskolai életre. Személyiségük életkoruknak és egyéni sajátosságuknak megfelelően, harmonikusan fejlődjön.

Óvodakép:

Megfelelő személyi és tárgyi feltételrendszer mellett, szeretetteljes légkörben, esztétikus környezetben szeretnénk nevelni a gyermekeket, ahol a személyi és tárgyi környezet is tükrözi a **harmóniára való törekvést**, az emberi értékek közvetítését, a fenntarthatóságra, a környezettudatosságra nevelést.

Biztosítjuk az óvodáskorú gyermekek, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, személyiségük kibontakozását, a hátrányok csökkentését az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

Óvodánk közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.

A migráns, a nemzetiséghez tartozó gyermekek nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, a társadalmi integrálást.

Az óvodánk pedagógiai tevékenységrendszerére és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

A családi nevelés kiegészítőjeként az óvoda tevékenységrendszerével, személyi feltételeivel és tárgyi környezetével biztosítjuk a gyermekek fejlődésének legmegfelelőbb feltételeit.

Törekszünk a gyermeki személyiség tiszteletének, szeretetének biztosítására, megbecsülésére és a következetes bizalom kiépítésére. Fontos számunkra a gyermeki személyiség fejlesztése, egyéni képességeik, készségeik kibontakoztatása, hátrányaik csökkentése, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése, a tehetségígéreték támogatása. Szem előtt tartjuk a differenciált fejlesztés elvét. A nevelés érdekében alkalmazott pedagógiai módszereket, hatásokat minden esetben a gyermekek személyiségéhez igazítjuk.

Óvodapedagóguskép:

Humánus, gyermekközpontú, emberszerető, természetszerető, *környezetvédő* beállítottsággal, megfelelő **szakmai tudással** rendelkező, sok-sok **szeretetet** adni tudó óvodapedagógus képes a Gyermekképünknek megfelelő gyermekeket nevelni.

Pedagógus attitűdünk nyitott, támogató, elfogadó, szeretetteljes, biztosítson a gyermekek számára nyugodt, bizalommal teli légkört, tanulástámogató környezetet, megfelelő feltételeket, eszközöket, melyek igazodnak az életkori sajátosságokhoz.

Törekekszünk a gyermeki személyiség megismerésére, fejlesztésére, autonómiájának kibontakoztatására. A tanulási folyamat felépítésével, tudatos tervezésével segítjük a kitűzött cél elérését, szükség esetén tudunk rugalmasan változtatni előzetes terveinken, elképzeléseinken. A tevékenységek egymásra épülő megtervezésére tesszük a hangsúlyt, kihasználjuk a szociális tanulásban rejlő lehetőségeket, alkalmazzuk a differenciálás elvét, tudatosan törekedve a gyermekek motiválására és aktivizálására.

Fontos számunkra, hogy az óvodapedagógusok jogaik gyakorlása, és kötelezettségeik teljesítése során maximálisan figyelembe vegyék a gyermeki esélyegyenlőség, esélyteremtés és az egyéni bánásmód biztosításának követelményeit. Pedagógiai munkájukat az elfogadott óvodai dokumentumok /Pedagógiai Program, Házirend, Éves munkaterv és az Óvodai nevelés országos alapprogramja/ alapján hivatástudóan, azt folyamatosan fejlesztve végezzék. Rendszeresen tájékozódjanak az óvodai nevelést, a képességfejlesztést támogató technológiai, modern információfeldolgozási eszközökről és lehetőség szerint alkalmazzák, használják az IKT eszközöket.

A külső környezeti változások miatt az óvodapedagógusoknak újfajta alapelveket, módszereket és eszközöket kell alkalmazni a hatékony nevelés és oktatás érdekében. A pedagógus módszertani, pedagógiai felkészültségét a naprakészség jellemzi, biztos szaktudományos tudást tükröz. Ismeri és alkalmazza az intézményben folyó pedagógiai munka tartalmi meghatározására és szervezésére vonatkozó dokumentumokat.

A szakmájának elkötelezett óvónő hisz a feladat céljaiban és értékeiben; felelősséget vállal; kötődés fűzi a foglalkozásához, az óvodához, gyermekhez, szakmájához egyaránt. Elfogadja a szakmai feladatokat és kitartással végzi. Az önálló feladatvégzés és az azzal való azonosulás az elkötelezettség mérője.

A gyermekcsoport sajátosságaihoz igazodó megismerési folyamatokat, nevelési, tanítási módszereket, eszközöket tudatosan alkalmazza, felhasználásnak lehetőségeit, megbízhatóságát, etikus alkalmazását az adott helyzetnek megfelelően rugalmasan használja. A pedagógus a pedagógiai tervezőmunka során egységes rendszerbe illesztve tervezi az adott pedagógiai céloknak megfelelő stratégiákat, folyamatot, munkaformát, módszereket, eszközöket.

2.4. Az óvodai nevelés alapvető keretei

2.4.1. Egészséges életmódra nevelés, gondozás

Az óvodai nevelésünk kiemelkedő célja:

- **Egészséges gyermekek nevelése.** *a gyermeki szükségletek folyamatos kielégítése, rugalmas, változatos tevékenységű napirend keretében.*
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés, és az egészségmegőrzés helyes szokásainak alakítása.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- A testi képességek fejlődésének segítése.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.

Az egészséges életmódra nevelés megalapozója a család és az óvoda együtt. Az óvodában sokat tehetünk azért, hogy a gyermekek pozitív viszonyt alakítsanak ki saját egészségükkel, természeti környezetükkel. Feladatunk annak elérésére, hogy a követendő életmód elemei mintaként és értéként épüljenek be a nevelési folyamat minden mozzanatába.

Az óvodában a **környezeti feltételeknek** olyanoknak kell lenniük, amelyek a legjobban megfelelnek a 3-7 éves gyermekek életkori, egyéni sajátosságainak biztosítják testi, lelki fejlődésüket. Egészséges és biztonságos legyen. Óvodánk épülete, udvara ezeknek a feltételeknek részben megfelel. Udvarunk tágas, füves, napos és árnyékos is. Nagy szükségünk lenne fedett, nagyobb méretű teraszra, ahol a gyermekek esős időben is szabad levegőn tartózkodhatnak.

Csoportszobáink naposak, tágasak (a szükség csoportszoba kivételével). Tisztán tartásuk folyamatos munkát igényel.

A tornaszoba felépítése újabb fejezetet nyitott az egészséges életmódra nevelés területén.

A szilárd **szokásrendszer** kialakítása - a rendszeresség, a fokozatosság és a pozitív megerősítés alapján - a testi - lelki - szociális egészség megőrzése érdekében elsődleges.

Az **óvodai életritmus kialakítása**, a tevékenység - a pihenés arányainak helyes megválasztása a gyermekek élettani szükségleteinek figyelembe vételével történik. Figyelembe vesszük a gyermekek otthoni életritmusát, igényeit, a helyi körülményeket, az évszakok adta lehetőségeket.

A **gondozás** folyamatában az óvodapedagógusok, a pedagógiai asszisztensek és a nevelőmunkát segítő dajka nénik is nevelnek, építik kapcsolataikat a gyermekekkel, segítik önállóságuk fejlődését.

A **napirend** kialakítása rugalmas, lehetőség szerint folyamatos. Fontos, hogy a napirend a különféle tevékenységek elvégzéséhez minden korcsoportban elegendő időt biztosítson, és az egyéni szükségleteket, az érzelmi biztonságot teremtő rendszerességet mindenkor vegye figyelembe.

Az óvodában a gondozás kölcsönhatásban van az egészséges életmódra neveléssel. A személyi higiénia alapja a rendszeres, helyes **testápolás** elsajátíttatása. A családi környezetből ill. bölcsődéből óvodába lépő gyermek számára az önálló testápolás - más tevékenységekhez hasonlóan - még komoly feladatot jelent és csak hosszas nevelési folyamat eredményeként válhat szokássá.

Fő szempont, hogy minden gyermek saját adottságaihoz mérve fejlődjék, fokozatosan sajátítva el a követendő egészségügyi szokásokat. Éppen ezért az óvodába lépést követően és az óvodai nevelés időszaka alatt nagyon fontos a családdal való együttműködés, szoros kapcsolat a **nevelési - gondozási** munka eredményessége érdekében is.

Az **öltözködés** is a gyermekek egészségének védelmét szolgálja. A gyermekek öltöztetése, a megfelelő ruháról való gondoskodás a szülő feladata. A réteges öltözködés, a ruházat tisztán tartása nagyon fontos. Az ízlés, az önállóság, az igényesség fejlesztése az egyéniség kialakulását is megalapozza, amiben az óvónői példaadásnak, példamutatásnak kiemelkedő jelentősége van.

Az **étkezéssel** kapcsolatos szokások kialakítására is nagy gondot fordítunk. Az étkeztetés megszervezése igen fontos gondozási feladat. *Az étkezésen belül a magas cukor tartalmú ételek-italok, magas só-, és telítetlen zsír tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése a célunk.* Az egészséges táplálkozás területén óvodánk behatárolt lehetőségekkel rendelkezik, mivel a szomszédos Gönczy Pál Általános Iskola konyhájáról már elkészítve kapjuk a napi ételmezt. Szakorvosi vélemény alapján lehetőség van az intézményben a különböző speciális étrendet követő gyermekek ellátására, melyet a diétás konyha biztosít.

A köznevelési törvény módosított változata értelmében a köznevelési intézménynek biztosítania kell a 62. § (1a)–(1e) bekezdése szerint a diabéteszrel élő, valamint a fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermekek, tanulók egészségének megőrzésére fordított fokozott figyelmet. Óvodánkban a diabéteszes gyermekek ellátása, valamint a diagnosztizált allergiás gyerekek ellátása a szabályzatainkban foglaltak alapján történik. (Diabétesz szabályzat, Allergiás gyermek ellátása szabályzat)

A szülőktől eddig is kaptunk az általuk termelt, vagy megvásárolt gyümölcs és zöldségfélésekből, de a jövőben a megfelelő mennyiségű és összetételű vitaminok fogyasztása, a zöldség- és gyümölcsfélék étrendbe történő iktatása érdekében továbbra is kérjük őket, hogy hetente többször a gyümölcsnap keretében gyermekeiknek biztosítsák az almát, körtét, szőlőt, répát, karalábét stb. A gyümölcsökben, zöldségekben lévő vitaminok, nyomelemek nélkülözhetetlenek az immunrendszer védelméhez. Gondot fordítunk arra, hogy a gyermekek jó hangulatban, esztétikusan megterített asztalok mellett örömforrásként éljék meg az étkezéseket. **Mindenkor biztosítjuk a folyamatos folyadékpótlást** teafőzéssel, szűrt vízzel is. Gondot fordítunk a tejtermékek fogyasztásának ösztönzésére. Az egészség megőrzés érdekében csoportonként légtisztító, sóoldatos párasítókat használunk.

Az életkori sajátosságokhoz igazodva segítjük a tálalást. Az önkiszolgálás képességének és fejlesztésének elősegítésére biztosítjuk a feltételeket.

Az egészség megőrzéséhez, a szervezet ellenálló képességének növeléséhez elengedhetetlenül szükséges a gyermekek **testi edzése**. A gyermekeknek minden évszakban elegendő időt biztosítunk a szabad levegőn tartózkodásra. Ehhez aktív, mozgásra ösztönző környezetet teremtettünk óvodánk tágas udvara révén: sportudvar, futósáv. A mozgás, az edzettség hatékonysága a szabadlevegőn fokozott. A nyári időszakban a gyermekek vizes edzését rendszeres zuhanyozással oldjuk meg az udvaron. **Mivel tornaszoba 2020. január hónapjától áll rendelkezésünkre,** így a mozgáshoz kapcsolódó tevékenységek nagy részét itt is le tudjuk bonyolítani.

Gyakran kirándulunk, minden alkalmat megragadunk a természetjárásra. A gyermekek igénylik a szabadban való tartózkodást, a rendszeres mozgást, sétát, kirándulást, a természet közelségét. A közös séták, kirándulások a mozgásigény kielégítésén túl új ismeretek szerzésére, a közösségi érzés mélyítésére, közös élmények megélésére, lakóhelyünk megismerésére, megszerettetésére is alkalmat teremtenek.

A **testi edzés fontos része** az életkorhoz és fejlettségi szinthez igazodó, megfelelő időtartamú és intenzitású, szervezett kötelező **testnevelés foglalkozás és a mindennapos testnevelés is.**

Az óvodai kellemes közérzet kialakításának fontos része a gyermekek **alvás-, pihenésigényének** kielégítése. A gyermekek alvásigénye eltéréseket mutat, amit befolyásol a családok eltérő életritmusa is.

Pihenés előtt fontos az alapos szellőztetés, a mese, a pihenés közben az óvónő törődése, a nyugalom, a zavaró belső és külső ingerek megszüntetése és az optimális alvásidő. A gerinckímélő ágyak használata hozzájárul az egészséges alváshoz.

Igyekszünk maximálisan kivédeni a gyermekeket fenyegető **környezeti ártalmakat** is. Az udvarunk tele van növényekkel, melyek csökkentik a por, zaj, légszennyezést. A gyerekeket arra neveljük, hogy zárt helyen csak "szobahangon" beszéljenek.

A **balesetek megelőzése** érdekében a gyermekek környezetében kizárólag kifogástalan állapotú felszerelési tárgyakat, eszközöket, szerszámokat tartunk. A gyermekeket – önállóságukat, életkorukat szem előtt tartva - megtanítjuk az eszközök, tornaszerek, játékok helyes használatára, felhívjuk figyelmüket a veszélyforrásokra a balesetek megelőzése érdekében. Időben megismertetjük őket a közlekedés rájuk vonatkozó szabályaival.

Elengedhetetlen még az egészséges életmódra nevelésen belül a **mentálhigiéné, a lelki egészség védelme.** A mentálhigiéné célja, hogy biztosítsa a gyermekeknek az optimális intellektuális és érzelmi fejlődést a kiegyensúlyozott személyiség kialakítását, a lelki egyensúly megtartását. Elsődleges szerepe az egészség megőrzésében van. Az óvodáskor a gyermekek életében jelentős időszak, a lelki sérüléseket kellő figyelemmel, egyéni bánásmóddal kompenzálni kell. Mindig olyan feladatot, olyan tevékenységet adunk a gyermekek számára, melyek nem haladják meg teherbíró-képességüket, de nem is becsülik le azt.

Igyekezünk mindenkiben megtalálni azt a pluszt, ami csak benne van meg, és ami segít a gyermeknek a pozitív énkép kialakításában.

A társadalmi feszültségeket, a családok napi hajszolt életét, a feszített munkatempó hatását sajnos a gyermekek is hordozzák magukban. Az óvodapedagógusoknak felkészültnek kell lenniük a problémák kezelésében. Fontos, hogy mintát adjanak a családnak, a szülő számára. A különböző alkalmazkodási és magatartási zavarokon azonban csak úgy segíthet a gyermekeknek, ha maga is kiegyensúlyozott, testileg, lelkileg egészséges.

Megfelelő szakemberek bevonása /óvodapszichológus, mentálhigiénés szakember, *szociális segítő munkatárs stb.* / a speciális prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatoknál szükségszerű.

Egészségfejlesztési Program az óvodánkban

1. Mozgásfejlesztés

Célunk a harmónikus, összerendezett mozgásfejlesztés, mozgásigény kielégítése, testi képességek fejlesztése, humán mozgáskultúra alakítása, a szervezet, izomzat állóképesség edzése, erősítése.

Megvalósulás:

- mindennapos testnevelés 15 percben
- kötött, szervezett mozgásos *tevékenységek heti egyszer*,
- szerdai közös zenés torna 15 percben
- talp- és lábtorna szervezése
- tartásjavító és gerinctornák szervezése
- az udvaron végezhető mozgásos játékok szervezése
- minél több idő eltöltése a szabad levegőn
- sportnap – minden hónap utolsó szerdáján
- séták, kirándulások szervezése

2. Gondozás

Célunk a testi szükségletek kielégítése, ennek biztosítása a testi épség védelme, alapvető higiéniaára szoktatás, környezeti higiénia megtartása és a pihenés biztosítása. Kezdetben sok segítségnyújtással, később egyre több gyermeki önállósággal a gyermekek gondozási tevékenységeinek kialakítása.

Megvalósulás:

- helyes szokásrendszer, tisztálkodási szokások kialakítása
- időjárásnak és évszaknak megfelelő helyes, réteges öltözködés
- igényes, tiszta ruházat
- mosdóhasználat – a fogmosás szokásainak alakítása
- pihenés – alvás
- a csoportszoba szükség szerinti, gyakori átszellőztetése
- az őszi, téli megfázásos időszakban illóolajos párologtató, diffúzor használata az egészség védelmében

3. Egészséges táplálkozás

Célunk az intézmény által biztosított ételek megismerése, elfogadása. Az ételek egészségtudatos megismertetése. Az étkezés rendszeressége, mennyiségének, minőségének megfelelősége. Ételek egészségtudatos megismerése, elfogadása, új ízek megismertetése, vitaminpótlás, az étkezés rendszerességének, mennyiségének, minőségének biztosítása.

Megvalósulás:

- a Sörpark KFT által biztosított napi háromszori étkezés
- kulturált étkezési szokások kialakítása
- evőeszközök helyes használatának tudatosítása
- zöldség- és gyümölcsnapok szervezése heti több alkalommal
- óvodaszintű, évente egyszeri színes nap szervezése /piros-zöld színű zöldségek- gyümölcsök kóstolása, smoothik és turmixok készítése
- folyadékpótlás szűrt víz felhasználásával
- salátakészítés, süteménykészítés egészséges alapanyagok felhasználásával
- magvak és aszalt gyümölcsök megismertetése, készítése
- tejtermékek fogyasztása, tejszínek tartása

4. Lelki egészség/mentálhigiéné

Célunk a kiegyensúlyozott személyiség kialakítása.

Megvalósulás:

- gyermekvédelmi felelős bevonása
- lelki egészség napjának megszervezése
- dohányzás megelőzés, felvilágosítás
- mentálhigiénés foglalkozások a 6-7 évesek csoportjaiban (szituációs és drámajátékok és szerepjátékok)
- érzelmi biztonság nyújtása
- érzelmi és erkölcsi nevelés mesével
- közösségi beilleszkedés, közösségi nevelés, szocializáció
- társas kapcsolatok érzelmi töltöttsége
- biztonságérzés nyújtása
- önfegyelem kialakulása, másság elfogadása
- önzetlenség, segítségnyújtás érzésének kialakítása
- szociális érzékenység, empátia fejlesztése
- viselkedési normák megismerése, követése
- beszélgető körök szervezése
- gyermekek meghallgatása

5. Baleset megelőzés, elsősegélynyújtás

Célunk a gyermekek testi épségének védelme és balesetmentes viselkedési formák kialakítása, megszilárdítása.

Megvalósulás:

- az eszközök rendeltetésszerű használata
- a környezetünkről szerzett ismeretek nyújtása (bogarak, növények, bogyók)
- aktuális, célzott tájékoztatás (játékhasználat, időjárási veszélyek)
- a tiltott és elvárható magatartási formák kialakítása
- balesetvédelmi felvilágosítás (csoportnaplókban rögzítve) szorgalmi időszakban és a nyári szünetben egyaránt
- veszélyhelyzet azonnali elhárítása, megszüntetése
- sérülések ellátása, szülők értesítése, szükség szerint orvos értesítése
- a gyermekek megnyugtatása
- a gyermekek éljenek jelzéssel a felnőttek felé, ha veszélyt érzelnek

6. Bántalmazás

Célunk a gyermekekkel, a szülőkkel bizalmas, nyitott kapcsolat kialakítása. Ha a bántalmazás jeleit, nyomait tapasztaljuk, jelzéssel élünk a gyermekvédelmi felelős és a Gyermejjóléti Szolgálat felé.

A bántalmazás megelőzése, a konfliktusok helyes kezelése. Támogató segítségnyújtás.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az egészségmegőrzés helyes szokásainak kialakítása, mozgásfejlődés segítése
- A gondozás folyamatának kiemelt kezelése a dajka néikkel együttműködve
- A rendszeres életritmus és a megfelelő napirend kialakítása
- Egészséges környezet biztosítása: udvar, csoportszoba
- Érzelmi biztonságot nyújtó légkör kialakításával a lelki egészség védelme

- Állandóan ható, személyes példaadás, a gyerekek egyéni fejlettségétől függő segítségnyújtás, folyamatos ellenőrzés.
- A tárgyi feltételek mindenkori biztosítása.
- Fellépés a környezetkárosító tényezőkkel szemben, a környezetvédő, környezettudatos magatartás kialakítása
- A betegségek megelőzésének érdekében együttműködés gyermekszak-orvosokkal, védőnővel.
- A szülők tájékoztatása a gyermek aktuális egészségi állapotáról.
- Az óvoda egészségnevelő- védő munkájának megismertetése a szülők körében.
- Balesetek megelőzése

A fejlődés várható jellemzői 6-7 éves korra:

Az egészséges életmód helyes szokásait rendszeresen alkalmazzák. Minden gyermek a saját cselekvőképességéhez viszonyítva eljut az optimális szintre.

- Önállóan mosakodnak.
- Vigyáznak a mosdó rendjére.
- Rendeltetésszerűen használják a tisztálkodás eszközeit.
- Az önkiszolgálást vagy a naposi munkát önállóan látják el.
- Étkezés közben kulturáltan viselkednek.
- Megfelelően használják az evőeszközöket.
- Figyelnek az esztétikus terítésre.
- Önállóan, megfelelő sorrendben öltözködnek.
- Környezetükben igénylik a rendet és tisztaságot.
- Vigyáznak a testi épységükre, a test edzését örömteli tevékenységként élik meg.

Intézetünk a program megvalósulását a védőnő részvételével támogatja, mely részvétel felkérés alapján a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128§. 6. bekezdésében meghatározottak alapján történik.

Debrecen, 2024. október .....

.....
Dr. Papp Csaba
Igazgató

DE KK Debreceni Alapellátási és
Egészségfejlesztési Intézet

2.4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján, az óvodai nevelés általános feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül is többek között az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása.

Így fogalmaz: "Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Mindezt szükséges, hogy: a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék; az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze."

Az érzelmi nevelést megalapozó család mellett egyre nagyobb hangsúlyt kap az intézményi nevelés. Intézményi szinten az óvodapedagógusnak, a fejlesztő pedagógusnak és pszichológusnak kiemelt szinten kell foglalkoznia a gyermekekkel, hogy kiegyensúlyozott, érzelmi biztonságot nyújtó nevelés valósuljon meg. A testi-lelki egyensúly megteremtése pozitívan befolyásolja a nevelés hatékonyságát.

Az érzelmi nevelés célja a személyiség nem kognitív területeinek fejlesztése. A nevelés nem egy rövid mozzanat, hanem egy hosszabb folyamat eredménye, egy egész életen át tart, ami jelen van a család és a nevelési intézmény kapcsolatában, a gyermek és a pedagógus kommunikációjában, a gyermek társas kapcsolataiban.

Szocializáció:

A személyiség az emberi kapcsolatok folyamatában alakul ki és az emberi kapcsolatokban nyilvánul meg. A szocializáció szempontjából központi érték a humanizmus és a közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlása. Az óvodai élet szervezése segíti a gyermek **erkölcsi tulajdonságainak** (mint pl.: az együttérzés, segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség, igazságosság, idők iránti tisztelet) és **akaratának** (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését, a szokás- és normarendszer megalapozását.

Az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező és önérvényesítő törekvéseinek. Az óvoda teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyermek kielégíthesse természetes társas szükségleteit; nevelje a gyermeket a különbözőségek elfogadására, tiszteletére.

A gyermek nyitottságára építve az óvoda segítse elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt. Ismerje a szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja.

Az érzelmi nevelésben és a szocializációban fontos szerepet játszik:

- felnőtt-gyermek illetve a gyermek-gyermek kapcsolata
- az óvoda belső képe (csoportszoba)
- az óvoda külső képe (óvodaudvar)

Felnőtt-gyermek kapcsolata

A gyerekek érzelmi fejlődése, mentális egészsége nagyon fontos. Óvodáskorban a magatartás megnyilvánulásában, a megismerés folyamatában meghatározó szerepet kapnak az érzelmek. Az érzelmek alakítása áthatja az óvodapedagógus megnyilvánulását. Az óvodáskorú gyermek az érzelmeket is tanulja. Ebben van fontos szerepe az óvodapedagógusnak. Képes legyen szeretetteljes kapcsolatot kialakítani a gyermekkel.

Semmivel sem könnyebb a gyermekeket a jóra, a szépre bírni, mint az igaz, tiszta, őszinte emberi érzelmekkel. Az óvodáskorú gyermek utánzásban, az identifikáció következtében az emóciókat is átveszi.

A mintákra szükség van, mert a gyermek nem képes felfedezni a szabályokat. Az érzelmi kötődés, ragaszkodás alapozza meg az óvodapedagógus mintaszerepét. A szocializáció és a polarizált érzelmek is a tanulás eredményei.

Az intellektus és a mentális állapot szorosan összefüggenek. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modellértékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése. Ha az óvodapedagógus és a gyermek között rendben van az érzelmi kapcsolat, akkor a gyermek igyekszik megtanulni a célravezetőbb viselkedést.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, *sajátos nevelési igényű*, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (szociális segítő munkatárs, pszichológus, logopédus vagy más gyógypedagógus, konduktor, tehetséggondozó szakember stb.) közreműködésével. Ezen szakemberek modellhatása is nagyon erős.

A gyermekközpontú óvodai nevelés megkívánja azt, hogy a műveltségterületek feldolgozásának folyamatából ne zárjuk ki az érzelmek formálódását, a gyermekek érzelmeit. Minden tevékenységben ott rejlik az érzelmek kifejezésének, az érzelmekre hatásnak a lehetősége.

Gyermek-gyermek kapcsolat

Óvodáskorban az 5. 6. év körül jelentősen megváltozik a kötődés iránya, a felnőttekről az egykorú társakra irányul az érdeklődés. A felnőtt-gyermek viszony inkább érzelmi színezetű, míg a gyermekek közötti kapcsolat kezdetben a helyhez kötődik. Ez azt jelenti, hogy a körülményeknek a helyzeteknek kezdetben nagyobb a szerepe, mint a kötődésnek. Később a jó hangulatú, elmélyült közös tevékenységek felszabadítják az érzelmeket, amelyekkel a gyermekek társaik felé fordulnak. A kapcsolatok stabilitásának korai elemei már az óvodában kialakulnak. A stabilitás jeleit az együttműködésben, a kapcsolatélmény azonosságát, a kapcsolat minden tagja pozitívan éli meg. A kapcsolat folyamatossága, a kötődések hosszabb távon érvényesek, tudatosulnak és tovább tartanak, mint az együttlétek. Az óvodapedagógus sokat tehet a gyerekek jó közérzetéért, baráti kapcsolataiért, beilleszkedéséért.

Az érzelem olyan mértékben életkori sajátossága az óvodáskorú gyermekeknek, amilyen mértékben elsődleges tevékenysége a játék.

A játék pedig tulajdonképpen egyik legjelentősebb helyszíne a gyermekek gazdag érzelmi életének kinyilvánítására és kiváló eszköze lehet az erkölcsi nevelésnek.

Az érzelmi nevelésnek legfontosabb eszköze az **esztétikum**, amely meg kell, hogy mutakozzon **környezetükben**, az **egymás közötti érintkezésben** és a **művészetekben**. Ezért ebben a korban vigyázni kell arra, hogy igazi értékek kerüljenek a gyermekekhez. Ebben igazi, nélkülözhetetlen eszköz pl. a **népköltészet**, **népmese**, **népdal**. (lásd: 2.5, 2.6. rész)

Az óvoda külső képe (óvodaudvar)

Óvodánk ékessége a gyönyörűen parkosított, fás, füves, dombos óvodaudvar, mellyel kevés városi óvoda büszkélkedhet. Ez is hozzátartozik az érzelmi neveléshez. Szerepet játszik a természethez való pozitív érzelmek kialakításában. Másrészt tökéletes színtér az egészséges életmódra neveléshez. Kialakítása és felszerelése az óvodások sokféle tevékenységét szolgálja, minden évszakban és különböző napszakban, hogy a gyermekek óvodai életük minél nagyobb részét a szabadban tölthessék.

Megtalálhatók udvarunkon a különböző jellegű talajfelületek, burkolt és füvesített terület. Található virágoskert, ami fontos szerepet játszik az érzelmi nevelésben.

Figyelemmel kísérhetik tevékenységük során saját kezük munkájának eredményét "gyümölcsét". Így az általuk létrehozott dolgokhoz erősebb érzelmi szálak fűzik. Érzelmek tartósabbá teszik emlékképeiket élményeikről. Ezért kell őket bevonni a kerti munkába. Ez vonatkozik a nálunk megtalálható parkosított udvar, valamint csoportudvarok tisztántartására, az őszi levél eltakarításra, amelyben a gyerekek szívesen részt vesznek.

Udvarunkon található napos és árnyékos rész is. Az utóbbit fák és lugasok adják. Található még többfajta fa, bokor, cserje és örökzöld is. Itt a gyermekek szívesen barangolnak és gyarapíthatják pl. környezetismereti tapasztalataikat.

Található enyhén lejtős, dombos terület. Itt szívesen játszanak a gyerekek úgy napsütésben, mint hóesésben. Utóbbi során a szánkózás örömeit élhetik át.

A gyerekek szabad mozgását, változatos tevékenységét megfelelő természetes anyagból készült eszközök szolgálják, melyek megfelelnek az életkori igényeknek és méreteknak és *melyeket folyamatosan bővíteni, javítani szükséges.*

A gyerekek jó közérzetét az is biztosítja, hogy az udvaron együtt játszhatnak óvodáskorú testvéreikkel, más csoportba járó barátaikkal.

Az óvoda belső képe

A játék és a foglalkozások színtere, egyúttal az alvás és az étkezés helye. Ízléses, barátságos, derűs légkör kialakításánál az óvodapedagógusok figyelembe vették, hogy elegendő hely és felszerelés álljon rendelkezésre.

Ezen felszerelések és a berendezési tárgyak, valamint a falak színe, az ablakokon lévő, egyedi ízlést sugalló függönyök a természetes megvilágítás mellett az otthonosságot, családiasságot, biztonságérzetet tükrözik, ahová a gyermek bátran, szívesen jön. A gyermekek közvetlen környezetében az ízléses kiegészítők, dekorációk, melyek többnyire természetes anyagokból készültek, a biztonságérzetet, a meleget, nyugodt légkört árasztják.

Figyelembe kell vennünk, hogy a gyermeket az általa létrehozott dolgokhoz mindig erősebb érzelmi szálak fűzik, érzelmei pedig mélyebbé, pontosabbá, tartósabbá teszik emlékképeit. Ezért minél inkább vonjuk be kicsi kortól kezdve környezete szebbé tételébe. Mindez pozitív érzelmi hatással bír a gyermekekre. Az ily módon kialakított csoportszoba megfelelő légkört *biztosít a pozitív érzelmek kialakításában.*

A tornaszoba a szükséges helyiségekkel, megfelelő mozgásfejlesztő eszközökkel hozzájárul a gyermekek egészséges életmódjának kialakításához.

Értéorientált közösségi nevelés, egyéni bánásmód

A gyermeket érő hatások közül kiemelkedő jelentőségű a közösségi nevelés céltudatossága, folyamatossága, intenzitása és szervezetsége. A csoport életében kezdettől fogva jelentős közösségformáló szerepe van az állandó személyes érintkezésnek, a kommunikációnak, a gyermeki tapasztalatok és élmények megbeszélésének.

Az óvodai nevelés folyamatában az egyén és a közösség nevelése szervesen összefonódik, a csoport az egyént, az egyén a csoportot gazdagítja. A csoport hatása annál jelentősebb, minél

gazdagabb lehetőséget biztosít az egyénnek a sokszínű tevékenységre, a társas együttműködésre. A gyerekek alkalmazkodnak egymáshoz, és maguk is alakítják a közösségi szokásokat.

A közösségi nevelés hatására alakul ki a tettek minél objektívebb értékelése, a gyerekek véleménye másokról és önmagukról. A csoporton belüli közösségi nevelés mellett jelentős az óvoda egésze is: a **csoportok közötti kapcsolatok** stílusa és hagyományai, az óvoda kapcsolata társadalmi környezetével. A különböző csoportok napirendjét úgy célszerű koordinálni, hogy lehetővé tegye a csoportok közös tevékenységét, a csoportok közötti kölcsönös segítségnyújtást.

Az **egyéni bánásmódot** mindenkinél, minden területen érvényesíteni szükséges a gyermekek életkori és egyéni jellemzőinek ismeret alapján.

Fontos feladatunk az integrált nevelés megvalósítása, a különleges bánásmódot igénylő gyermekek: a sajátos nevelési igényű gyermekek, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, a tehetséges gyermekek differenciált fejlesztése. A szociálisan hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése.

Amennyiben különleges bánásmódot igénylő gyermeket, sajátos igényű gyermeket integrálunk kérjük a fenntartó segítségét a megfelelő szakember biztosításában. Napközben több egyéni beszélgetés, a játék (dráma-báb), a vizuális nevelés módszerét alkalmazva ismerjük meg a gyermekeket, és próbáljuk a személyiségét a megfelelő mederbe terelgetni. Az óvodapedagógus és a dajka néni minta a gyermek számára, ami ebben az esetben is nagyon fontos. A testi kontaktus, a szeretet, az elfogadás, a megértés, az önbizalom fejlesztése még inkább előtérbe kerül nevelésükben.

Az érzelmi nevelés szempontjából döntő jelentőségű feladat a **befogadás** időszaka. Körültekintést, türelmet és gyöngédséget igényel a családból óvodába kerülő gyermek befogadása. Gondos előkészítő és szervező munka szükséges a zökkenőmentes átmenet kialakítása érdekében. Jó, ha az első napokban a csoport mindkét óvónője fogadja a gyermekeket. *A befogadást segíti a csoportokban a pedagógiai asszisztensek támogató munkája.*

A nyári szünet után visszajött gyermekek **újra fogadása** szintén jelentős érzelmi töltetet kíván az óvodapedagógusoktól.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az óvodába lépés, a befogadás érzelmi alapokra helyezése.
- Az óvodai nevelés és a családi nevelés összhangjának kialakítása, a családi élet értékeinek megismerésére, megbecsülésére nevelés
- Az óvónő és a gyermek kapcsolatának érzelmi töltésre építése.
- A gyermek biztonságérzetének kialakítása, a negatív hatások kiküszöbölése.
- A gyermekek közösség iránti igényének kielégítése, felkeltése, a szociális érzékenység fejlesztése. Tudatos alkalmazása a közösségfejlesztés változatos módszereinek.
- A pozitív értékelés, a visszajelzés megerősítő, fejlesztő hatásának érvényesítése.
- A kiemelt figyelmet érdemlő a tehetséges, az SNI-s, a *BTM-es*, a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel való fokozott törődés.
- A gyermekek autonómiájának tiszteletben tartása, a másság elfogadására nevelés.
- A hagyományok megtartása, kialakítása (családi, társadalmi, óvodai, csoportszintű). A keresztény kulturális értékek erősítése.
- A szülőföldhöz, a hazához fűződő pozitív érzelmi viszony, a hazaszeretet kialakítása. A

nemzeti identitástudat erősítése.

- Társaikhoz, családjukhoz, lakóhelyükhöz való kötődés megszilárdítása, az identitástudat erősítése.
- Mint modell, a szocializáció folyamatában a gyermekek számára könnyen elsajátítható, belsővé váló minta adása.
- A közösségi együttműködés magatartási szabályainak kialakítása
- Pozitív énkép, önbizalom, önfegyelem, önállóság, szabálytudat formálása, fejlesztése.

A fejlődés várható jellemzői 6-7 éves korra:

- Nem verbális jelzésekkel is kifejezésre juttatja érzelmeit (arcimimika, gesztusok, tekintet, hang, testi érintés).
- A gyermekek szeretik az óvodát, szeretnek ide járni, hiszen az óvodapedagógusok is őszintén szeretik őket. Ez az érzelmi viszonyulás is kialakítja a gazdag érzelmi életüket.
- *A gyermekek pozitív érzelmi viszonyulása az óvodapedagógusokhoz és az óvoda egyéb dolgozóihoz.*
- Az empátia kialakulása. A másokkal való együtt érezni tudás spontán módja fejlődik.
- Az érzelmek szubjektív jellege objektíven befolyásolható személyiségükben (azt találják szépnek, amit a felnőtt is, ahhoz ragaszkodnak vagy azt utasítják el, amit a felnőttektől látnak).
- Kíváncsian és érdeklődve fordul környezete változásai felé.
- Érdeklődik a néphagyományok iránt (játékok, dalok, táncok, versek, mesék).
- Aktívan részt vesz az ünnepek előkészítésében.
- Társaikhoz, családjához, lakóhelyéhez, növényekhez, állatokhoz való kötődése megszilárdul.
- Megtapasztalják a közösséghez való tartozás pozitív élményét.
- A felelősségérzet, a kötelességtudat a végzett munkájával szemben megnyilvánul.
- Lelkesedéssel várja az iskolai élet megkezdését.

2.4.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

2.4.3.1. Anyanyelvi nevelés

Az óvodai nevelés alapértéke az anyanyelv ápolása, a szép magyar beszéd elsajátítása. A személyiségformálás, a magatartás alakítás kiemelkedően fontos területe az anyanyelvi nevelés, hiszen mindenféle ismeretet túlnyomórészt a nyelv közvetítésével kapunk és a vizuális úton közvetített kultúra is nyelvi megfogalmazást kap gondolkodásunkban.

Az óvodai élet minden pillanatának, a nevelés egész folyamatának szerves része anyanyelvünk használata. Így az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Ezért különös fontossággal bír ennek fejlesztése.

Egyik legcsodálatosabb dolog, hogy a gyermek milyen könnyen tanulja meg anyanyelvét. A beszéd csak az ember sajátja, tehát biológiai és társadalmi feltételei is vannak. A gyermek bizonyos adottságokkal születik, de képességei akkor bontakoznak ki, ha környezetéből mintát kap. A gyermeket ért családi hatások nagymértékben befolyásolják a beszéd

minőségét, ezért fontos megismerni a család nyelvi kultúráját.

Óvodába kerülésekor minden gyermek rendelkezik valamilyen fokú nyelvismerettel, hiszen elsődleges környezetében (családban vagy bölcsődében) eljutott a beszédértés és a közlés egy szintjére. Az óvodai anyanyelvi nevelésnek ezt a kialakult nyelvet kell - ha szükséges - korrigálni.

A gyermekek szókincsét, kifejezőmódját gazdagítani, kell azért, hogy a gyermek alkalmassá váljanak érzelmeik, gondolataik közlésére, újabb tapasztalatok szerzésére. Ezáltal képesek lesznek társas kapcsolatok kialakítására, különböző helyzetekhez való alkalmazkodásra.

A gyermeket tehát befolyásolja az otthoni nyelvi környezetük. Az óvoda fejlesztési feladatainak a környezet megismeréséből kell kiindulnia és a gyermekek egyéni képességeinek megismerésén keresztül kell hatást kifejtenie. A nyelv a személyiség része, ahány gyermek, annyi személyiség. Eredményes nyelvi nevelést csak személyre szólóan és differenciáltan lehet végezni.

A beszédfejlesztésnek a gyermekek élményeihez kapcsolódva és tapasztalatszerzéssel, beszélő környezettel, helyes mintaadással (javítgatás elkerülésével) egybekötve lehet értelme.

A beszédfejlesztés feladatai:

- beszédöröm biztosítása
(bátran beszéljenek, élményeiket képesek legyenek kifejezni, másokat meghallgatni)
- beszédszínvonal emelése
(szókincsbővítés (aktív, passzív szókészlet) életkori beszédhibák megszüntetése)
- beszédértés fejlesztése
- beszédtechnika fejlesztése

Az óvodáskor az egyik legfontosabb szakasz a beszédfejlődés és a beszédfejlesztési teendők szempontjából. A szocializáció folyamán az anyanyelv a környezettel való érintkezés, az önkifejezés, a gondolkodás legfőbb eszközévé válik.

A beszédfejlesztés célja:

- tiszta artikuláció
- életkornak megfelelő beszédtempó
- gesztusok, tekintet, mimika, testtartás, nonverbális formák használata
- beszélő- és hallgató szerep kialakulása
- kérdéskultúra alapjainak elsajátítása
- kommunikációs készség kialakulása.

A beszédfejlődés természetes színtere az óvodában a játék, ahol a gyermekek különféle szerepeket vállalnak. Ezekben a szerepekben utánozzák, reprodukálják a felnőttek kifejezéseit, beszédét. Tapasztalataikat a gyerekek nap mint nap beépítik játékukba. Kiemelkedő jelentőségük van tehát a szerepjátékoknak, a legfejlesztőbbek, de nem lehet rögtön ezzel kezdeni.

Fel lehet - sőt kell is! - állítani egy olyan sorrendiséget mely elvezet a szép tagolt magyar nyelv használatához. Kezdjük ritmus- és érzékelőjátékokkal, ölbeli játékokkal, utánzásokkal, folytassuk mimes játékokkal, majd bábjátékok, mesejátékok, fantáziajátékok épüljenek egymásra. Ezután következhetnek a verbális és nonverbális játékok, majd a dramatikus játékok.

Változatos kommunikációs helyzetek teremtésével, a beszélőkedv serkentésével és gyakori lehetőség biztosításával el kell érni, hogy a kommunikációs készség fejlődjön.

Az óvónő kezdeményezhet anyanyelvvvel kapcsolatos nyelvi játékokat, dráma-játékokat, énekes, dalos, vizuális tevékenységeket.

Az anyanyelvi játékok sokfélesége segíti a gyermekek nyelvi képességeinek fejlődését. Pl. artikulációs játék, szókincsgyarapító játék, kommunikációs és metakommunikációs játék.

A gyerekek gyakorolhatják a szép, kifejező beszédet, a helyes hangképzést, beszédlégzést, beszédstílust.

Gazdagodik az általános szókincsük, kifejezőkészségük. A játékokkal elsajátítják a társas kapcsolatokhoz szükséges viselkedési mintákat, jelrendszereket.

A mondókázás, verselés, éneklés, mesélés, a nyelv használata örömmel végzett tevékenység, amely által a gyermek elsajátítja az anyanyelv szimbolikus jelrendszerét.

Céltudatos nevelési koncepció alapján kialakított pedagógiai munkával kell minden nap nyílt, derűs, szeretetteljes tevékenységre ösztönző atmoszférát teremteni, amelyben minden gyermek megnyílhat, fogékonyá, aktívabbá és reaktívabbá (válaszképesebbé) válhat kapcsolataiban.

Óvodánkban magas, évről-évre magasabb a beszédhibás gyermekek száma. Az anyanyelvi nevelést ezért is szükséges kiemelt területként kezelnünk. Logopédus segítségére nagyobb óraszámban lenne szükségünk a korai beszédjavítás, a sikeres iskolakezdés érdekében.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés
- A gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása
- Az önkifejező gyermeki törekvések segítése
- Beszélő környezet megteremtése, helyes mintaadással, pontos és következetes fogalomhasználattal és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével).
- A beszédészlelés, a megértés, a reprodukció fejlesztése
- A családdal való együttműködés az anyanyelv feladatainak megvalósítása érdekében.
- Az anyanyelv védelme, anyanyelvi kultúránk fejlesztése.
- A gyerekek kérdéseire adekvát válaszadás.
- Aktív és passzív szókincs, és a relációs szókincs bővítése.
- Anyanyelvi játékokkal a mondatalkotás, a mondatfűzés alakítása, fejlesztése.
- Az elvont fogalmak használatának, az elemi absztrahálás szintjének gyakoroltatása
- Retardáció felismerése, kapcsolattartás a logopédussal.
- A gyermeket érő negatív nyelvi hatások ellensúlyozása.
- Megfelelő beszédhelyzet teremtése a hallgató, gátlásos gyermekek számára is.

- Felmérés készítése a gyermekek beszédállapotáról (logopédus segítségével).
- A fejlesztés ütemének megtervezése.

A fejlődés várható jellemzői 6-7 éves korrál:

- A gyerekek bátran, érthetően beszélnek, élményeiket, tapasztalataikat, gondolataikat, érzelmeiket gazdag szókincssel képesek kifejezni, társaikat, a felnőtteket meghallgatják.
- A passzív szókészletük aktivizálódik, az életkori beszédhibák megszűnnek (akiknél szükséges továbbra is logopédus segít)
- Megértik egymás és az óvónő beszédét, kérdésüket, válaszukat ahhoz igazítják.
- Helyesen használják a beszédtechnikai formákat (hangerő, hanglejtés)
- Mondatalkotásukban, mondatfűzésben megfelelő jártasságot szereztek
- Kommunikációs és metakommunikációs készségük a helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelő

2.4.3.2. Értelmi nevelés

Az értelmi fejlesztés megvalósítása a 3-7 éves gyermekek alapvető tevékenységi formáin keresztül lehetséges. Legfontosabb tevékenység a **játék és a mozgás**, minél többet játszik és mozog a gyermek, annál többet tapasztal, annál többet tanul. A fejlődés értelmi oldalai éppen úgy, mint érzelmi részei a játék által válnak egységgé. A jó játék biztosítja az érés, a fejlődés, a fejlesztés lehetőségét. A mozgás és a percepció fejlődése után indul el a beszéd és a gondolkodás. Az értelmi fejlesztés, az értelmi nevelés alapja az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja, az Alapprogram alapján elkészített Pedagógiai Program. *Óvodai nevelőmunkánkban az élménypedagógiára, a megtapasztaltatásra, a cselekvések, tevékenységek sorozatára építjük az ismeretátadást és a képességfejlesztést.*

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire, életkori sajátosságaikra, egyéni képességeikre építve változatos tevékenységek biztosítása, melyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- Egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.
- Az anyanyelv és a kommunikáció különböző fajtáinak fejlesztése

- Az önálló ismeretszerzés igényének kialakítása
- A különleges bánásmódot igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése *külső szakemberek segítségével* (SNI, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, kiemelten tehetséges gyermek)

A fejlődés várható jellemzői 6-7 éves korra:

- Alkalmazkodnak társaikhoz, a kapott feladatokat önállóan megoldják. Igénylik a sikert munkájukban. Önellenőrzésre is képesek.
- Önálló megfigyeléseket is végeznek.
- Élményeiket, tapasztalataikat beépítik tevékenységeikbe.
- Érdeklődésük, megismerési vágyuk bővülése világgépük alakulását kedvezően befolyásolja.
Pontosabbá válik érzékelésük, észlelésük, emlékezetük, gazdagodik fantáziájuk, fejlődik beszédük és gondolkodásuk, kreatívabbakká válnak

2.5. Az óvodai élet megszervezése, tervezése, dokumentációja

Csoportszerkezeti alapelvek

Nevelőtestületünk az életkor szerint szervezett, **homogén csoportszervezési formát** választotta. Ez a forma általában megfelel a gyermekek életkor szerinti összetételének, éveken keresztül ezt biztosította és biztosítja az egyenletes, közel azonos csoportlétszám. Programunk szerint továbbra is osztott szerkezetben kívánjuk a gyermekeket nevelni, az óvónők nagyobb tapasztalattal rendelkeznek, eredményesebbek ebben a formában.

A **szülői visszajelzések alapján is** ez a forma **elfogadottabb** és kívánatosabb a heterogén csoportszerkezethöz. A szülők számára megnyugtatóbb, ha gyermekeik közel azonos korú gyermekekkel játszanak, hiszen nélkülözhetetlenek a kortársi csoporthatások, e hatások meghatározóak a szocializációban is. Azonban, ha a gyermekek jelentkezési aránya úgy alakul indítunk egy vegyes csoportot is.

A gyermekcsoport szervezésének elvi szempontja lehet a gyermekek egyéni adottságaiban mutatkozó főbb eltérések figyelembevétele. Itt elsősorban a nehezen nevelhetőség problémájával kell számolnunk, hiszen a fokozódó munkanélküliség, az elszegényedés, a családok szétesése hatással van a gyermekek életére, magatartására. Ezek következményeit az intézményes nevelésnek kell kompenzálnia. Csoportszervezéskor egy csoportba 2-3 olyan gyermek kerüljön, aki problematikus.

Napirend, hetirend

A *folymatos*, rugalmasan szervezett, szilárd szokásrendszeren alapuló napirend biztosítja a gyermekek egyéni fejlettségének megfelelő kiegyensúlyozott életritmust. A gyermekek tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető ,

differenciált tevékenységek, valamint növekvő időtartamú /6-35 perces/ csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A napirend és a hetirend jellemzői a folyamatosság és a rugalmasság, ezért a gyermekcsoport óvodapedagógusainak feladata ennek kialakítása az adott csoport és a gyermekek igényeinek, szükségleteinek, képességeinek ismeretében.

Néhány tevékenység időpontja kötött, pl. kötelező foglalkozás, ebéd kezdete, pihenés kezdete. A nap további szakában megvalósítható a **minél hosszabb, egybefüggő játékidő**. A magas csoportlétszám, a személyi feltételek indokolják a rugalmasan kötött napirend időbeosztását. A napirendben semmi sem lehet olyan fontos, hogy a **levegőzés, a szabadban való játék** elmaradjon.

A testi és szellemi regenerálódás *nélkülözhetetlen eleme* az **alvás**. Minél kisebb a gyermek, annál több pihenésre, alvásra van szüksége. Az óvodában ez 2-3 óra. Az óvodapedagógusoknak, dajka néniknek biztosítaniuk kell a nyugodt pihenés feltételeit. is). Külön figyelmet kell fordítani arra, hogy a gyermekek alvásigénye eltérő.

A napirend rugalmassága tegye mindenkor lehetővé az előre nem tervezett, de a gyermekek személyiségfejlődését szolgáló események beillesztését.

A heti rend lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások életének megszervezésében.

A nyári heti rend megtervezésénél szempontjaink:

minél több program és tevékenység szervezése a szabadban,

szabad játék biztosítása a levegőn,

élményszerzés, élménygyűjtés, tapasztalatszerzés, ismeretátadás a szabadban

A csoportban dolgozó óvodapedagógusok feladata a csoport napirendjének és hetirendjének megtervezése a tervezés általános elvei, a megadott időkeret és a csoport életkori sajátosságainak figyelembe vételével.

Napirend időkeretei

Játék és szabadidős tevékenység: 6 óra

Étkezés, pihenés: 3,5 óra

Öltözködés, tisztálkodási tevékenység: 2 óra

Komplex *tevékenységek* naponta: maximum 35 + 15 perc mindennapos testnevelés

Heti rend:

Verselés, mesélés, bábozás kétszer, a többi komplex tevékenység heti 1 alkalommal.

Szerdánként közös testnevelés

Az óvodai élet szervezésében a **gondozásnak** kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus szorosan együttműködve a gondozást végző munkatársakkal, dajkákkal, a pedagógiai asszisztenssel a gondozás folyamatában is nevel.

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét **óvodapedagógus irányítja**.

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg.

A tevékenységek számának és szervezeti keretének heti elosztása

Az állandóan vagy ciklusosan megjelenő tevékenységek nyugalmat, folytonosságot biztosítanak a gyermekek számára. Hét elején **"beszélgető kör"** alkalmával mindig elevenítsék fel, mesélik el a hétvége otthoni élményeit a szocializáció, a csoportkohézió fejlődése érdekében. Minden korcsoportban a testnevelés, a mozgás hetente minimum egy alkalommal szervezett, kötött formájú, **a mindennapos testnevelés a délelőttök folyamán 15 perces legyen**, szintén kötelező jelleggel. A játékoság az elsődleges, dalos játékok eljátszása is kitöltheti a tornát. A 3-4 évesek kötetlen formában végezzék a mindennapi testnevelést.

A napi tevékenységek kialakításánál az életkort, a gyermek biológiai szükségleteit, (életkor, alvás, mozgásigény, étkezés) ill. társas szükségleteit tartsuk szem előtt. **A mesélés, a verselés, az éneklés, a rajzolás lehetőleg minden nap kapjon helyet a gyermekek életében.**

A gyermekek fő tevékenységét, **a játékot vegyük kiindulópontnak.** Ebből következik, hogy a legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítsuk. A napirendünkben a szabad játék kiemelt jelentőségű, ez az időbeosztásban is megmutatkozik.

A nevelés egészén belül megvalósuló cselekvéses tanulás kötött és kötetlen kezdeményezések, tevékenységi formák, beszélgetések, élmény- és tapasztalatszerző séták, kirándulások formájában megtarthatók a napi élet bármely mozzanatában. Cél a gyermekek kompetenciáinak fejlesztése.

Komplexen, a gyermekek aktív tevékenységére alapozva, a helyes életritmust, a szabadban való tartózkodás optimális idejét, az esztétikus, higiénikus gondozásra fordítható időt figyelembe véve, **játékosan történjen az egyes témák feldolgozása, a hét egy – egy napján egy – egy nevelési területen belül.** Az óvodapedagógus joga, feladata és felelőssége, hogy csoportja ismeretében, adott témakörben és szituációban a kötött vagy kötetlen lehetőséget választja. Fontos, hogy a kötött ill. kötetlen tevékenységi forma között az észszerű, harmonikus arányt kialakítsa.

A helyi program feladatrendszerén belül az óvodapedagógusok szabadon alakítják ki a prioritásokat. Szabadon választják meg a feladatokhoz igazodó tevékenységeket, módszereket, és hogy milyen hosszú ideig foglalkoznak egy-egy témakörrel, a gyermekek fejlődési ütemét, egyéni képességeiket, érdeklődésüket figyelve, a tervszerűséget és a folyamatosságot biztosítva.

Minél kisebb a gyermek, természetesen annál **kevesebb kötöttség és szabály** felállítása a cél. A kicsiknél az egyetlen szervezeti forma - a testnevelés kivételével - a kötetlenség.

A tapasztalatszerzés, az élménynyújtás lehetőleg mindig természetes környezetben történjen. **Az udvar nyújtotta lehetőségeket az óvodapedagógus mindenkor használja ki**, pl. énekzenei, irodalmi, vizuális, környezetismereti témák feldolgozásában, élmények nyújtásában, ill. a testi nevelés mozgásos feladatainak kivitelezésében.

Programunk megvalósításához a következő pedagógiai, szakmai dokumentációk elkészítését tartjuk fontosnak, melyek segítik a nevelőmunka szabályozottságát, ellenőrzését, elemzését és értékelését:

Szervezeti és csoportszintű tervezés, értékelés

Az igazgató pedagógiai munkaterve, éves munkaterv

Időkerete: 1 év

Határidő: szeptember 30.

A távlati tervezés része a szakaszos tervezés, ami összefügg a vezetés ciklusosságával és a Pedagógiai Programmal. A leghosszabb időintervallumra vonatkozó szakaszos tervezés az éves Munkaterv, amelyben **az éves feladatrendszer konkrét megfogalmazást kap.** A Munkaterv elkészítéséhez alapként használjuk az elmúlt év Munkatervét és az év végi értékeléseket, beszámolókat. A nevelési év kezdetekor az óvodapedagógusok javaslatait, ötleteit felhasználva az óvodavezető elkészíti a tervjavaslatot, amit közösen a nevelőtestülettel megvitatnak, ha szükséges bővítik, módosítják, majd a fenntartói és a szülői megismerés és véleményezés után nevelési értekezleten elfogadják.

Gyermekvédelmi feladatok terve

Időkerete: 1 év

Határidő: szeptember 01.

Az óvoda gyermekvédelmi felelőse készíti el, melyben megtervezi az éves gyermekvédelmi feladatokat. Határidő: óvodai nevelési évnnyitó értekezlet

Munkaközösségek tervei

Időkerete: 1 év

Határidő: szeptember 01.

Az óvodában működő két munkaközösség vezetője készíti el a tagok javaslatainak meghallgatása után. Határidő: nevelési évnnyitó értekezlet

Az óvodapedagógusok a Munkaterv és a Pedagógiai Program alapján elkészítik a gyermekcsoportokra lebontott terveket.

A gyermekcsoportok pedagógiai terve a csoportnaplóban

Időkerete: 1 év Határidő: szeptember 01.

az évszakokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó éves tevékenységütemezés, anyaggyűjtés, témagyűjtés

a gyermekek összetétele kor, nem, fejlettség szerint

a szülők által meghatározott, pedagógiailag megalapozott elvárások, lehetőségek

a napirend, hetirend és időkeretei

A gyermekcsoportok szokás – szabályrendszerére épített nevelési, fejlesztési terve a csoportnaplóban

Időkerete: 1 év Határidő: szeptember 15.

gondozás, közösségi nevelés, egészségre nevelés, anyanyelvi nevelés, játék, munka , tanulás (nevelési területenként)

az együttélés szabályai a csoportban

szociometria (5-6 és a 6-7 éves gyermekek csoportjában január és május hónapban)

az érintkezési szabályok (gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt)

Szervezési feladatok a csoportnaplóban

Időkerete: 1 – 3 hónap

Ezt a tervet a jeles napokra, ünnepekre, kirándulásokra, az óvoda – család közös tevékenységére, a csoport életének szervezési feladataira, a szervezeti keretek változásaira és *a Zöld Óvodai program megvalósulásához kapcsolódó* feladatokra kell építeni. Fontos a nyári élet, az udvari élet tervezése, szervezése.

Fejlesztési terv a csoportnaplóban

Időkerete: 2 hét

Ez a rész tartalmazza a foglalkozási programot, a tevékenységeket.

Fejlesztési területenként meg kell fogalmazni benne:

- a feladatot,
- az anyagot, a témát,
- a tevékenységet.

Nevelési tervek értékelése a csoportokban	május 31.	Csoportnapló
Gyermekek egyéni fejlesztésének értékelése	I.félév: január 31. II.félév: május 31.	Egyéni fejl. terv. Egyéni fejl.terv.
Év végi, nyári élet értékelése	augusztus 31.	Csoportnapló
Munkaközösségek Munkaterveinek értékelései	június 15.	Beszámoló
Gyermekvédelmi felelős éves értékelése	június 15.	Beszámoló
Éves Munkaterv értékelése	augusztus 30.	Beszámoló

A gyermekek egyéni fejlesztése, értékelése, a fejlődés nyomon követésének dokumentumai

Cél: A gyermeki személyiség megismerése, a gyermekek tudatos fejlesztése.

Feladat: A gyermekek játékanak, kapcsolatainak, társas magatartásának, verbális képességeinek, gondolkodásának, ismereteinek, mozgásának megfigyelése és ezek rögzítése.

A gyermeki személyiség önmagához mért fejlődése, fejlesztése érdekében tisztában kell lennünk azzal, hogy egy-egy gyermek mire képes az adott időszakban, kit, mivel, hogyan kell segíteni. Pontos képet kell kapnunk arról, hogy a képességek fejlődése milyen irányban és ütemben halad. A képességek fejlesztése az óvodában előforduló valamennyi tevékenységi formában megnyilvánul. A gyermekek tudatos megfigyelése a differenciált bánásmód érvényesítésének elengedhetetlen része.

Az egyéni fejlődés - fejlesztés dokumentumai, melyek olyan dokumentumok amelyek tartalmazzák a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét.

Időkerete: folyamatos, félévente

A gyermekek anamnézise

A családlátogatás tapasztalatai

A beszoktatás tapasztalatai

- Az óvónők megfigyelései, a gyermek fejlődésének mutatói
  - testi érettség, motoros képességek
  - értelmi képességek
  - szociális képességek
  - verbális, anyanyelvi képességek
  - tájékozódás képessége
  - játék szintje
- a gyermek fejlődését segítő megállapítások, javaslatok
- orvos, védőnő megjegyzései

- a pszichológus, a logopédus észrevételei
- iskolaérettségi vizsgálatok eredményei
- ha szükséges szakértői bizottság megállapításai, javaslatai,
- szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításai
- a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzések
- iskolaválasztás

A gyermekek fejlődési jellemzőit, személyiségükben bekövetkező pozitív vagy negatív változást folyamatosan rögzítjük a fejlődési naplóban. Óvodába lépéskor, a 3-4 éves, a 4-5 éves, 5-6 éves, 6-7 éves korcsoportban félévkor és évvégén a megfigyelés módszerével **játéktevékenységeken keresztül**, az óvodapedagógusok mérésekkel, **célirányos megfigyeléssel** vizsgálják, követik nyomon a képességek alakulását, a gyermeki személyiség jellemzőit. A gyermekek fejlődésének ellenőrzésére és értékelésére a csoport óvodapedagógusai hivatottak. A nevelők elsősorban párjukkal elemzik, értékelik félévenként a nevelési helyzeteket, a gyermekek közötti fejlődésbeli különbségek alakulását, a megfigyeléseiken alapuló fejlődési irányokat és meghatározzák a szükséges differenciált pedagógiai feladatokat a gyermek harmonikus fejlődésének elérése érdekében. Gyermekmunkákat, játék lapokat használnak, és egyéni mérőlapokon rögzítik az eredményt. A mérés formája: Egyéni, mikro csoportos, csoportos.

A gyermek fejlődésének nyomon követésére kidolgozott fejlettségmérő lapokat az óvodába lépéstől folyamatosan vezetik (a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének területein) az óvodapedagógusok. *A fejlődés méréséhez használt játéklapokat, mérőlapokat az óvodapedagógusok folyamatosan fejlesztik, aktualizálják.* A mérés eredményeinek, a gyermekek fejlődésének nyomon követésének rögzítése januárban, májusban, a szülők tájékoztatása pedig félévente a fogadó órákon történik, amit a szülők az aláírásukkal igazolnak a dokumentumokban.

Az Iskolaérettségi vizsgálatok határideje *a tanköteles gyermekeknél: december 20.*

A 6-7 éves gyermekeknél, akik még egy évig az óvodai nevelésben részesülnek, rögzíteni szükséges az iskolai éretlenség okát, a fejlesztési területeket. Külön fejlesztő-értékelő lapon, *személyre szabott fejlesztési tervet kell készíteni számukra.*

Év végén összesítő értékelést kell csoportonként végezni, ill. meg kell határozni a továbbfejlesztés lehetőségeit június 15-ig.

Óvodánkban azonban ma is a legelterjedtebb módszer a gyermeki személyiség fejlettségi szintjének megállapításához a szituációk (játék, munka, tanulás) megfigyelései és a beszélgetés.

2.6. Az óvoda ünnepei, rendezvényei

A néphagyományok, népszokások, a népi kultúra ápolása az óvodába lépés első pillanatától a nevelés fontos része. A modern világgunkkal ötvözve tovább él a népi kultúra, és a mai

gyermek is megtalálja benne a szépséget, az örömet és a követendőt. A népi kultúra ápolása mellett kialakítottuk a visszatérő, hagyományos rendezvényeink körét is.

Pedagógiai Programunkban eddig is a néphagyomány jeles napjaiból indultunk ki, évszakokra bontva terveztük meg tevékenységrendszerünket. Ehhez rendeltük az irodalmi, zenei, rajzos, mozgásos, környezeti, munka jellegű tevékenységeket.

Ebben is tiszteletben tartottuk és tartjuk a család és az óvoda kapcsolatát, hiszen az óvodának a családban lejátszódó, történő életformákat, szokásokat kell követni.

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezet be, amihez az óvodapedagógusok folyamatosan biztosítják a feltételeket, a gyermekek fejlettségi szintjüktől és érdeklődésüktől függően tevékenyen részt vesznek benne.

A Márton nap, Mikulás, advent, karácsony, farsang, húsvét, pünkösd mindig vidám hangulatú, felszabadult együttlét kell hogy legyen, erősítve a keresztény kulturális értékek átadását, *népi hagyományaink*, szokásaink megőrzését *átadását*.

Az ünnepeket mindig a közös játék öröme kell, hogy áthassa. A közös élményt a készülődés öröme, a gyermekek ötletei, a tervezés, az ajándékok, a díszítés, az ünneplés lebonyolításának megbeszélése, a szülők bevonása teszi emlékezetessé.

Érzelmekre ható, színvonalas, népi, nemzeti és óvodai hagyományokat ápoló ünnepek, ünnepélyek előkészítése, lebonyolítása minden óvodapedagógus fontos feladata programunk megvalósításában. *Minden csoportszobában nemzeti színű zászló és a magyar címer jelképezi magyarságunkat.*

Ünnepeink, hagyományaink

Október 23; Március 15: Június 4.

Politikai töltet nélkül ismerkedés az ünnep jelképeivel, a magyar zászlóval, a Himnusszal, kokárdával, a *magyar címerrel*, a nemzeti összetartozással.

Az ünnepség zárt, csoportonkénti, az ott dolgozó óvodapedagógusok döntenek el, hogyan szervezik meg a lebonyolítását.

Mikulásnap:

A Mikulás megajándékozza a gyermekeket. A csoportban dolgozó óvodapedagógusok bábműsorral, hangversennyel kedveskednek a gyermekek számára. Zárt, óvoda szintű ünnepség, melyre az óvoda nyugdíjas dolgozóit is várjuk.

Advent:

Készülődés a karácsonyra, fenyőfadíszek készítése. Az advent közös fenyőfadíszítéssel, verseléssel, énekléssel zárul. Zárt, óvoda szintű ünnepség. A józsai városrészen óvodásaink állandó szereplők a közös ünneplésen.

Farsang:

A program minden csoportban egy napos jelmezes felvonulással, játékos versenyekkel. Zárt formában tartjuk az ünnepet.

- Anyák napja:

Gyermekek köszöntik az édesanyjukat.

A csoportban dolgozó pedagógusok döntenek el, hogy milyen formában fogják megtartani az ünnepet. A józsi városrészen óvodásaink szintén állandó szereplők a közös köszöntésen.

- Ballagó, évzáró:

A 6-7 éves gyermekek búcsúznak az óvodától. Óvodaszintű, nyílt rendezvény.

- Gyermeknap:

Óvodai szintű játékos rendezvény zenés gyermekműsorral. A település szintű Gyermeknapon, ha szükséges, óvodánk egyik 6-7 éves gyermekcsoportja lép fel minden évben egy-egy műsorral.

- Rajzkiállítás:

Évente 2 alkalommal rendezzük meg a kiállítást az 5-6-7 éves gyermekek részére. A mindenkori kiscsoportos óvodapedagógusok rendezik, szervezik, és minden résztvevő gyermekeket díjazunk az óvónők által készített kis ajándékokkal. A csoportok közös ajándékcsomagot is kapnak alapítványi segítséggel.

- Vers-Mesemondó Nap:

Évente egy alkalommal kerül rá sor, 5-6-7 éves óvodások mérhetik össze tudásukat. Minden résztvevő kap oklevelet, kisebb ajándékot.

- Népszokások, néphagyományok:

- Szüreti nap
Óvoda és csoportszintű program
- Húsvét, Pünkösöd

A csoportban dolgozó óvodapedagógusok döntenek el, hogy milyen formában fogják megünnepelni, hogyan fognak készülni az ünnepre.

- Föld napja, Víz napja, Madarak, fák napja, jeles Zöld napok:

A mindennapokban is jelen lévő környezeti nevelés megerősítése, a környezet iránti felelősségérzet kialakítása, környezetvédelem, a környezettudatos magatartás, a fenntarthatóság pedagógiájának erősítése.

A csoportokban a gyermekek életkorának megfelelő formában tartandó.

A szülők-gyermekek közös alkotásainak kiállítása.

- Zöld Hónap 4 hét a természet-környezetvédelemért, a fenntartható életért

I.hét Víz hete II. hét Egészség hét III. hét Újrahasznosítás hete IV. hét Föld hete

- Havi sportnap:

Egy nap havonta az egészséges életmódért. Mozgásos játékok, versenyek rendezése, szervezése. Zöldség-gyümölcssaláta készítése, fogyasztása

- Nyílt napok:

Csoportonként 1-2 alkalommal kerül sor rá. A szülők betekintést nyernek az óvodai élet mindennapjaiba.

- Kreatív délelőttök, kreatív délutánok:

Csoportonként 1 alkalommal kerül sor rá: vagy délelőtt, vagy délután. A szülők bevonása a gyermeki manuális tevékenységekbe, kisebb ajándékok készítésébe, játékok javítása, újrahasznosítás, az óvoda udvarának takarítása, virágültetés stb.

- Megemlékezés a Lelki egészség világnapjáról
- **Rendszeres szerdai közös zenés torna** minden héten egy nap: gyerekek, óvodapedagógusok, dajkák. Óvodaszintű esemény.

Csoportszintű rendezvények, hagyományok:

Csoportonként eltérő lehet ki-ki a saját képességeihez, igényeikhez mértén alakíthatja, szervezheti, de **a névnapok és a születésnapok megünneplése** kiemelten fontos.

2.7. Az óvoda kapcsolatrendszere

Az óvoda és a család:

A gyermek harmonikus fejlődésének elengedhetetlen feltétele a családdal való együttműködés kialakítása, a szokásrendszerek és nevelési feladatok összehangolása. Az együttműködés első lépése a leendő óvodások beíratása, amikor a gyermekek a szülőkkel együtt ismerkednek az óvodával, majd a család látogatása, ahol az óvónők ismerkednek a gyermekek otthoni életével, a családok nevelési szokásaival. A családokkal napi kapcsolatban vagyunk, fontos feladatunknak érezzük a szülőkkel való együttműködés fejlesztését, a családok nevelőmunkájának segítségét annak érdekében, hogy az óvodáskor végén az iskolai élet elkezdésére alkalmas gyermekeket adjunk át számukra.

Az óvodapedagógusok kulcsfontosságú feladata, hogy a szülők figyelmét rá tudja irányítani az együttnevelés fontosságára. A jó óvodapedagógus-szülő kapcsolat alapjait a megfelelő kommunikáció, az együttműködés igénye, valamint a gyermek érdekeinek mindenkori szem előtt tartása alkotja.

Óvodánkban Szülői Munkaközösség működik, a csoportok szülői munkaközösségének vezetői /2 fő/ alkotják a Szülői Választmányt. A Szülői Választmány következőkkel segíti munkánkat:

- a szülők érdekképviseletének ellátása,
- az óvodai dokumentumok véleményezése,

- az óvodai nevelés elveinek, módszereinek ismerete,
- megfelelő kapcsolat kialakítása a szülők, az óvodavezető, az óvodapedagógusok, és a dolgozók között,
- közös programok, gyermekkíséret, munka délelőttök, munkadélutánok, kirándulások, ünnepek szervezése.

A kapcsolattartás eddigi szinterei:

- családlátogatások
- szülői értekezletek,
- rendkívüli szülői értekezletek
- fogadóóra
- E-mail, messenger
- nyílt napok
- kreatív délelőttök, kreatív délutánok
- ünnepek, kirándulások, hagyományok
- napi kapcsolat

A szülőktől eddig is nagyon sok segítséget kapott az óvodánk, pl. tárgyi feltételeink javítására (a tornaudvar, műfüves sportpálya, futósáv kialakítása, játékok beszerzése, kisebb munkálatok elvégzése, stb).

- Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a szülők folyamatosan tájékozódjanak, tájékoztatást kapjanak gyermekük fejlődéséről: szülői értekezleteken, fogadóórákon.
- A Pedagógiai Programunkról, az éves Munkatervünkről, Szervezeti és Működési Szabályzatunkról a szülők tájékoztatást kaphatnak az óvodatitkáruktól. A fent említett dokumentumok a földszinti kisorodában vannak elhelyezve nyitott könyvespolcon.

Óvodánk világnézetileg semleges, de a 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről alapján - ha a szülők igénylik - lehetővé tesszük, hogy a gyermekek egyházi jogi személy által szervezett fakultatív hit- és vallásoktatásban vegyenek részt az óvoda épületében, az óvoda napirendjéhez illeszkedve.

Az óvoda és az iskola kapcsolata:

1992. óta működik a két intézmény között az úgynevezett "Ovi-Suli" program, melynek célja, hogy az óvodából az iskolába történő átmenet folyamatosan, zökkenőmentesen történjen a 6-7 éves gyermekek életében.

Programunknak is fontos része az **Óvoda - Iskola átmenet programjának hatékony megvalósítása.**

A kapcsolattartás formái:

- Óvodapedagógusok látogatása az iskola I. osztályaiban.
- Iskolások műsora a 6-7 éves gyermekek számára

- Közös szülői értekezlet az óvodában, ahol a szülők tájékoztatást kapnak az iskolában folyó nevelő munkáról.
- Iskolai pedagógusok hospitálása a 6-7 éves gyermekek csoportjában.
- Nyílt napok a 6-7 éves gyermekek csoportjában.
- 6-7 éves gyermekek látogatása tanítási órára.
- **OVI-SULI** – évnnyitó előtt 3 közösen eltöltött nap (gyermekek, óvónők, tanítónők).
- óvodapedagógusok látogatása az iskola első osztályában /utánkövetés/

Az óvoda és a bölcsőde kapcsolata

A felsőjózsi városrészen, az óvoda mellett új intézményként működik egy új bölcsőde. Célunk, hogy létrehozzunk egy óvoda-bölcsőde együttműködést, hogy a gyermekek érdekében egy kiemelt partneri kapcsolatot alakuljon ki.

Közös kapcsolódási pontokkal és az ezzel összefüggő feladatok hatékony megvalósításával is segítve a zökkenőmentes bölcsődéből óvodába való befogadást.

A kapcsolattartás formái:

- Óvodapedagógusok látogatása a bölcsődében
- Óvodások műsora a bölcsődés gyermekek számára
- Közös szülői értekezlet, ahol a szülők tájékoztatást kapnak az óvodában folyó nevelő munkáról

Az óvoda és más intézményi és civil kapcsolatok:

- Fenntartó DMJV Önkormányzata
- Józsi Részönkormányzat
- Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat
- Oktatási Hivatal Debreceni Pedagógiai Oktatási Központ
- DMJV Család- és Gyermekejóléti Központja /óvodai segítő munkatárs/
- Debreceni Járási Hivatal Gyámügyi Osztály
- Szakmai Szolgáltatók
- Logopédus, pszichológus, fejlesztő pedagógus
- Utazó gyógypedagógus
- Civis Hungast Kft., Sörpark Kft., (gyermekek élelmezése)
- Közművelődési intézmények (Józsi Községi Ház, helyi könyvtár)
- Helyi egészségügyi intézmények (gyermekorvos, védőnők, gyógyszerár)
  - Civil szervezetek (Józsi Település és Közösségfejlesztő Egyesület stb.)
  - Gönczy Pál Utcai Óvodáért Alapítvány
  - Egyházak

- Nyitottak vagyunk a külföldi magyar óvodákkal való kapcsolatépítésre

A gyermekek egészségügyi, speciális szűrésére a szülők viszik el rendszeresen szakemberekhez a gyermekeket: hallásvizsgálat- szemészeti vizsgálat- a fogászati szűrés. A fogászati prevenció tájékoztatás az óvodában történik. A védőnői látogatások alkalmával a szomatikus fejlődés ellenőrzésére, az egészségfejlesztő alapképességek regisztrálására, a közegészségügyi helyzet ellenőrzésére ill. játékos foglalkozásokra kerül sor.

2.8. Az óvoda speciális nevelési feladatai; gyermekvédelem

A gyermekvédelmi feladat az oktató-nevelő munka szerves része. Az óvodának gondoskodnia kell a rábízott gyermekek felügyeletéről, a gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatok megoldásáról. Közreműködik a gyermekek fejlődését veszélyeztető okok felderítésében és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetve ellensúlyozására. A veszélyeztető okokat amennyiben pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni segítséget kell kérnie a szociális háló tagjaitól. *(A szociális jelzőrendszer fontos lépcsőjeként jelzési kötelezettség a gyermekjóléti szolgálat felé.)*

A családokban olyan funkciózavarok jöhetnek létre, amelyet a szülők nem tudnak önerőből kivédeni, ez pedig jelentősen kihat a gyermek személyiségének alakulására. Fontos, hogy a gyermekeket mindig a családjukkal, körülményeikkel összefüggésben kell figyelembe venni. A gyermekvédelem azonban csak akkor hatékony, ha abban minden óvodapedagógus, a szülői ház, és a szociális háló tagjai is részt vesznek.

Ezekben az esetekben a gyermekvédelmi tevékenység jelentősége felerősödik, melynek célja, hogy megelőzze, enyhítse, esetleg elhárítsa azokat a hatásokat, amelyek a gyermek személyiségében károsító jellegűek lehetnek.

A gyermekvédelmi felelősnek képet kell kapnia azokról az óvodai és óvodán kívüli szolgáltatásokról, amelyek felvállalják:

- A prevenciót, a krízisintervenciót, a terápiát, a rehabilitációt, a tehetségkutatót, a tehetséggondozást, **a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, a különleges bánásmódot igénylő gyermekek differenciált fejlesztését.**

A hátrányos helyzetet, mint társadalmi adottságot a gyermekek (családok) tágabb értelemben vett szociális körülményei alapján lehet meghatározni. Hátrányos helyzetűnek akkor minősíthetünk egy-egy gyermeket (családot), ha olyan hátrány mutatkozik, amit a család saját erejéből nem képes kompenzálni. (életmód, lakás, fogyasztás, anyagi színvonal, egészségügyi állapot, életkor)

Az óvodapedagógus elsősorban a társadalmi erőforrások és a családok közti információáramlást, a **segítő kapcsolatok** felvételét tudja támogatni, szakszolgáltató intézmények felkeresésével képviseli a családok érdekeit. Az óvodapedagógusok figyelembe veszik a családok sajátosságait, szokásait. Igyekszünk a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait érvényesíteni.

Fontos, hogy a szülőknek legyen tudomásuk arról, hogy az óvodapedagógus kész arra, hogy közösen megvitassák az esetleges problémákat, és teendőket is. A segítő munka nem lehet erőszakos, a családok aktivitására lehet csak építeni.

A gyermekvédelem szempontjából fontos, hogy az óvoda valamennyi dolgozója elfogadja és ismerje a **gyermek jogairól szóló Egyezményt**.

Az óvodánk gyermekvédelmi felelőse mindenkor szoros kapcsolatban áll a DMJV. Gyermekvédelmi Intézményével. Szükség szerint a Debreceni Járási Hivatal Gyámügyi Osztályával, és az egészségügyi intézményekkel is felveszi a kapcsolatot. Igény szerint

értekezleten és esetmegbeszélésen vesz részt, ahol jelen vannak tanítók, óvónők, védőnők, pszichológus stb.

Minden nevelési év elején megtervezi, év végén értékeli az adott év gyermekvédelmi feladatait, az óvodapedagógusok segítségével felméri a hátrányos, halmozottan hátrányos ill. veszélyeztetett gyermekeket. Nyilvántartást vezet róluk és tájékoztatja a szülőket azokról az intézményekről, amelyekkel adott esetben felvehetik a kapcsolatot. Kapcsolatot tart a csoportos óvónőkkel, szükség esetén családlátogatást végez. Figyelemmel kíséri a gyermekek óvodába járását. Részletes feladatait a munkaköri leírása tartalmazza.

2018. szeptember 1-től a család- és gyermekjóléti központok feladatai bővülnek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységgel. A Gyermekvédelmi törvény 40/A.§(2) a-g. pontja értelmében a család- és gyermekjóléti központ az általános szolgáltatási feladatain túl a gyermek családban nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a gyermek igényeinek és szükségleteinek megfelelő önálló egyéni és csoportos speciális programokat nyújt. Ennek keretében óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet biztosít. A szociális segítő munkatárs a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a szociális segítő munka eszközeivel támogatást nyújt a köznevelési intézmény pedagógusainak. Az óvodát érintő gyermekvédelmi feladatokat a szociális segítő és az óvoda gyermekvédelmi felelőse együttműködésben látják el.

Az 1997. évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról- rendelkezéseit alapul véve:

Minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztésének, fejlődésének segítése.

Az óvodai nevelés folyamatában – a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatása – a gyermeki jogok tiszteletben tartása, védelme, erősítése, érvényre jutásának segítése elengedhetetlen.

Az intézmény gyermekvédelme érdekében ellát tájékoztatási feladatokat is:

Az óvodában a szülők által jól látható helyen közzéteszi a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokat ellátó óvodapedagógus nevét, elérhetőségét. A gyermekvédelmi feladatokat ellátó fontosabb intézmények címét, telefonszámát / gyermekvédelmi, családvédelmi intézmények, pedagógiai szakszolgálat, lelki-segély telefon stb./

Rendszeres kapcsolatot tartunk az óvodai nevelést segítő intézményekkel.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermeki jogok érvényesülésének biztosítása
- A veszélyeztetettség kialakulásának lehetőség szerinti megelőzése
- A gyermekek fejlődését veszélyeztető okok feltárása
- Esetmegbeszélések tartása
- A káros hatások megelőzése ill. ellensúlyozása különböző pedagógiai eszközökkel
- Szükség esetén intézkedés kezdeményezése, *segítség kérés* a gyermekvédelmi felelős és az intézményvezető közreműködésével a Gyermekjóléti Szolgálatnál.
- Az egy szülő család miatt a gyermekekre nehezedő terhek felismerése, a családok segítése a problémák megoldásában

- A gyermekekben rejlő fejlődési lehetőségek kibontakoztatása, a tehetség ígéreték számon tartása, szülők informálása, speciális szakemberekhez való irányítás
- A családok számára információ nyújtása a támogatási hozzájárulásokról, segélyekről
- A gyermekek fejlődésének fokozott nyomon követése: értelmi-, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődés tekintetében. Fejlődési napló vezetése
- A szociális hátrányok enyhítése
- A hátrányos helyzetű-, a halmozottan hátrányos helyzetű , a sajátos nevelési igényű, *veszélyeztetett*, migráns gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, esélyteremtés, fejlesztési terv kidolgozása.
- A gyermekbántalmazás vagy a gyermeki jogok sérelmének tapasztalása után a jelzőrendszeri kötelezettségének teljesítése.

2.8.1. Integrációs Pedagógiai Program

Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül **egy** fennáll:

a) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családba fogadó gyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,

b) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmozottan hátrányos helyzetű

a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az **a)-c)** pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább **kettő** fennáll

A gyámhatóság a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság elbírálásával egyidejűleg kérelemre – külön döntésben, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsággal egyező időtartamra – megállapítja a gyermek, nagykorúvá vált gyermek hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetének fennállását.

A hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzet fennállásának megállapítása a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapítását követően is kérelmezhető. Ebben az esetben a meghatározott feltételek fennállását a kérelem benyújtásának időpontjára vonatkozólag kell vizsgálni, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet a kérelem benyújtásának napjától a fennálló rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény időtartamára állapítható meg.

Sajátos nevelési igényű gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem-) vagy magatartásszabályozási zavarral küzd.

Beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő gyermek /BTM/ az a gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd. Közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített, vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Célja:

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. Törvény szellemében a **hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű és a BTM-es** gyermekek

- esélyegyenlőségének növelése,
- a hátrányok csökkentése,
- egyéni szükségleteiknek megfelelő speciális fejlesztése,
- az iskolai életmódra való felkészítése.

Feladata:

A valamilyen hátránnyal küzdő gyermekek számára speciális

- személyiségfejlesztő,
- tehetséggondozó,
- felzárkóztató programok szervezése.

Céljaink és feladataink teljesülése érdekében elsődleges kötelezettségünknek tartjuk a **hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, a sajátos nevelési igényű gyermekek és BTM-es gyermekek** megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatását. Ennek érdekében a családokkal való kapcsolattartásunkat még szorosabbá és intenzívebbé tesszük.

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek érdekében integrációs programunk tartalmi elemeit tudatosan és mérhető eredményességgel állítjuk a nevelés folyamatába.

Területei:

Integrációs programunk tartalma kiterjed az óvodai nevelés mindazon területeire, amelyek kiemelkedő jelentőséggel bírnak a *hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű* gyermekek és BTM-es gyermekek fejlődésének elősegítésében.

Ezek:

1. szervezési feladatok

2. a nevelőtestület együttműködése
3. a pedagógiai munka kiemelt területei
4. a gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, a szociális segítségnyújtással kapcsolatos feladatok
5. együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel
6. óvoda-iskola átmenet támogatása
7. szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés
8. Intézmény önértékelés, eredményesség

Szervezési feladatok

- A **hátrányos**, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beiratásának támogatása, valamint a teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása érdekében kapcsolatot építünk ki a védőnői hálózattal.
- Beiratkozáskor fokozottan figyelünk a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, BTM-es gyermekek arányos eloszlására az óvodai csoportok kialakítása során.
- A gyerekek minél kevesebb óvodai hiányzása érdekében
  - szülői értekezleteken,
  - egyéni beszélgetések alkalmával alkalmazzuk a meggyőzés pedagógiai módszerét.
- Az óvoda nyitvatartási idejével növeljük a szülők munkavállalási esélyeit.

A nevelőtestület együttműködése

- Óvodánk nevelőtestülete és alkalmazotti közössége rendszeresen tart munkaértekezleteket, megbeszéléseket, *esetmegbeszéléseket*.
- Tervezett hospitálásokat szervezünk, ahol
  - az egyes gyermekek fejlődését,
  - az alkalmazott pedagógiai módszereket,
  - a további feladatokat egyeztetjük.

A pedagógiai munka kiemelt területei

A gyermekek óvodai felvételétől, óvodai életének megkezdésétől kezdve a következő pedagógiai eljárásokat alkalmazzuk:

- Részletes anamnézis felvétele – komplex állapotfelmérés.
- Tudatosan tervezett folyamatos és rendszeres tervező és megvalósító pedagógiai munkával segítjük
  - a szókincs, nyelvi kifejezőkészség, beszédértés, beszédészlelés fejlődését – kommunikációs nevelés,
  - szeretetteljes légkörben elősegítjük az intézményes nevelésbe való beilleszkedést, az elfogadást és együttműködést – érzelmi nevelés, szocializáció, **kudarok elkerülése, önbizalom erősítése**,
  - saját tapasztalat- és információszerzéssel hozzájárulunk az egészségtudat kialakításához, az egészséges táplálkozási szokások kialakulásához – egészséges életmódra nevelés,
  - ismeretátadási folyamatainkba beépítjük a társadalmi érzékenység tudatos fejlesztését.

A gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, a szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka

- A védőnő rendszeresen látogatja az óvodát. Ezeken a látogatásokon felhívjuk a figyelmet az esetleges problémákra, a vélhetően szükséges vizsgálatokra.
- A szülői értekezletek témái közé beépítjük az egészségügyi ismeretnyújtás, tanácsadás lehetőségét.
- A szociális hátrányok csökkentése érdekében lehetőséget teremtünk a gyermekjóléti szolgáltatások igénybevételére, így például ruhák, játékok, könyvek adományozására.

Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel

A hátrányos, a halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek esélyeinek növelése, hátránykompenzációja érdekében kapcsolatot építünk az alábbi szervezetekkel:

- gyermekvédelmi, családsegítő szolgálat
- *szociális segítő*
- védőnői hálózat
- szakmai szolgáltatók, gyógypedagógusok
- *pszichológus*

A különböző partnerekkel és szervezetekkel való kapcsolatunk, közös munkánk, erőfeszítésünk hozzásegíti a családokat és a gyermekeket a hátrányok csökkentéséhez, az életesély növeléséhez.

Óvoda-iskola átmenet támogatása

Az iskolai életmódra való felkészítés során fokozott hangsúlyt fektetünk a DIFER mérés eredményeinek és az abból adódó feladatoknak a figyelembevételével

- a motivációra
- a minél sokoldalúbb ismeretszerzési lehetőség, gyakorlás biztosítására,
- a figyelemkoncentráció növekedésére,
- a tudás- és alkotásvágy kialakítására.

Szülői értekezleteken, egyéni megbeszéléseken – az iskolákkal közösen – tanácsadással segítjük a szülőket a gyermekük számára legmegfelelőbb iskola kiválasztásában.

Óvoda-iskola átmenet programjának megvalósítása Pedagógiai Programunknak és az Integrációs Pedagógiai Programunknak is kiemelt területe

Szülővel való kapcsolattartás, együttműködés

Minden szülővel személyes és közvetlen, bizalomra épülő kapcsolatot alakítunk ki annak érdekében, hogy

- a szülők kérdéseikkel, problémájukkal bizalommal forduljanak az óvoda vezetéséhez és pedagógusaihoz,

- megismerjük a családok szokásait, értékrendjét,
  - a gyermekek szociális háttérét,
  - közös rendezvényeinken minél többen részt vegyenek,
  - bekapcsolódjanak a helyi közösségi életbe.
- A szülők gyermekük fejlődésével kapcsolatos tájékoztatása érdekében fejlődési naplót vezetünk.
  - A tájékoztatás alapjául
    - a fejlődés nyomon követésének dokumentációi,
    - a gyermek alkotásai és
    - a foglalkozásokon való részvétel („nyílt nap”) lehetőségei szolgálnak.

Integrációs Pedagógiai Programunk tartalmának gyakorlati megvalósítási folyamatát, ütemezését a mindenkori intézményi munkatervben, a munkaközösségi munkatervekben határozzuk meg.

2.8.2. Tehetséggondozás

Óvodánk regisztrált tehetségpontként elkötelezte magát a tehetség segítés ügye mellett. Ebben az életkorban a gyermekek megismerésének és fejlesztésének legfontosabb eszköze a játék, így játékanak gazdagítása, az együttjátzás nyújthatja a legjobb lehetőséget a testi-lelki-értelmi fejlesztésre. A tehetségre vonatkozóan nem vonhatunk le óvodás korban messzemenő következtetéseket. Minden gyermek tehetséges valamiben, odafigyelünk a jó emlékezetre, jó kézügyességre, játékában kiemelkedő építmények létrehozóira, a rajzolásban, mozgásban, gondolkodásban, beszédben, kreativitásban megnyilvánuló tehetségekre.

Az óvodapedagógus feladata, hogy gondoskodjon a gyermekek tehetségének kibontakoztatásáról, figyelembe véve az egyéni képességeket, adottságokat, a fejlődés ütemét. A differenciálás segítségével különös figyelmet, tág teret és időt biztosítson a tehetségek kibontakozására, és arra, hogy egyéni képességeik, adottságaik alapján rátermettségüket megmutathassák. A differenciálás kiindulópontja a gyermekek játékának megfigyelése, amely által a legkönnyebben megismerhető személyisége, kapcsolatai, társas magatartása, verbális képességei, gondolkodása, ismeretei, mozgása, stb.

A gyermekek megismerése után, *törekszünk tehetségük kibontakoztatására, további fejlesztésére. A gyermekek fejlesztése óvodai csoportjaikban a napi tevékenységekbe ágyazva, ill. kiscsoportos, kreativitást fejlesztő, tehetséggondozó foglalkozások keretében zajlanak.* Az erős oldalukat még fejleszteni, a gyenge oldalukat még pozitív irányba kell változtatni a folyamatos ráfigyelés közben, személyre szóló lehetőségekkel. A családdal való kapcsolattartás, együttes munka a gyermek érdekében elengedhetetlen. A legfontosabb szerepet a tehetség nevelésében a család játssza. A személyiség ebben a korban még alakulóban van. Itt az óvodában az óvodapedagógusok, és a dajka nénik is mindent megtesznek azért, hogy boldog, elégedett, tehetségükben sikeres gyerekek töltsék mindennapjaikat.

Nagyon fontos alapszabály, hogy hagyjuk a gyermeket önállóan alkotni! Dicsérjük, újabb és újabb eszközökkel, lehetőségekkel motiváljuk, segítsük, hogy elképzeléseit megvalósítsa. Tolmácsoljuk másságát – ha magatartásában nehezen kezelhetőség van, legyünk vele nagyon türelmesek! A képességeit fejlesztő feladatokkal bízunk meg, hisz oly sokat változik még!

- milyen tartalommal játssza a szerepeket.

Az együttélés, a humanisztikus viselkedés szokásai jelentik az ésszerű korlátokat. A szabályok a játékot szolgálják, alakíthatók és változtathatók.

- Emocionális, lelki felszabadultság jellemzi.
- Utánzásra épülő tevékenység, amelyben kezdetben a valóság és a képzelet elemei szétválaszthatatlan egységben jelennek meg.
- Szervezett és ugyanakkor önérvényesítő tevékenység. A szervezettség az együttműködésben érvényesül, az önérvényesítés az egyéni elképzelésekben.
- Felfedező tevékenység.
- Nem külső cél elérésére törekszik, hanem magában a cselekvésben rejlik a késztetés.
- A játékban érvényesül a gyermek "élménygondolkodása"

Feladataink a játékban

(a játék feltételeinek biztosítása)

A fejlesztési feladatok csak a megfelelő feltételek biztosításával valósíthatók meg. Ezek a következők:

- nyugodt légkör
- idő
- megfelelő hely
- eszközök, anyagok, játékszerek

Ahhoz, hogy ezeket a feltételeket meg tudjuk teremteni, ismernünk kell a gyermekek egyéni tapasztalatait, érdeklődését, szükségleteit, a szülők és a család szokásait. Vegyük észre és használjuk ki a spontán tevékenységeket.

A felnőtt gazdagíthatja a gyermek játékrepertoárját. Szükség esetén partnerként is bekapcsolódhatunk erősítve mintaszerepünket. Megosztott figyelemmel döntsük el, melyik helyzetben van szükség a közvetlen mintaadásra és mikor célravezetőbb, ha hagyjuk a gyermekek próbálkozásait.

Fontos feladatunk, hogy a tapasztalat- és ismeretszerzés pozitív érzelmeket váltson ki, élménnyé váljon. Tervszerűen alakítsuk a kezdeményezéseket, hogy a játszva tanulás elve érvényesüljön benne. Itt hangsúlyozzuk ki a szerepjáték fontosságát, amely segít egy-egy tanulási téma megértésében, feldolgozásában.

Az óvodapedagógus élményszerzési lehetőségeket kell, hogy biztosítson különböző játékformákhoz. Célunk a szabad játék minél gazdagabb feltételeinek biztosítása, az óvodapedagógus pedagógiai szakértelemmel való tudatos, támogatása indirekt módszerekkel, szükség és igény szerinti együttjátszással, támogató, ösztönző, serkentő magatartással.

A különböző témakörök feldolgozásában jelenjenek meg az egyes játékfajták (gyakorló játék, szerepjáték, építő, konstruáló játék, szabályjáték).

A mindennapok során szerepeljenek állandó játéktevékenységek is (pl. babaszobai, konyhai játék, orvosos, fodrászos szerepjáték, gyurmázás, legó, memória és kirakójáték, amelyek biztonságérzetet és fejlődési alternatívát nyújthatnak a gyermekek számára.

Óvodánk udvara kiváló helyszín a játéktevékenységek megvalósítására. Az udvari játékok környezetbarát anyagból készültek, megfelelő helyet és teret adnak a gyermekek szabadban történő egészséges mozgásához, játékához.

Ebben az évszakok meghatározó jelentőségűek. Pl. homokozás, homokvárépítés csúszdázás, szánkózás, hócsata, hóemberépítés, követési versenyek, stb.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A játékhoz való jog maradéktalan biztosítása.
- A gyermekek természetes játékkedvének megőrzésére való törekvés.
- Az elmélyült játékhoz szükséges feltételek megteremtése (nyugodt légkör, megfelelő idő, megfelelő hely, szükséges eszközök).
- A gyermekek érdeklődésének, szükségleteinek, egyéni tapasztalatainak, a szülők és a család szokásainak megismerése a játék feltételeinek megteremtéséhez.
- A gyermekek játékrepertoárjának gyarapítása.
- Szükség esetén partnerként a mintaszerep erősítésével bekapcsolódás a gyermekek játékába.
- Annak biztosítása, hogy játék közben a tapasztalat és ismeretszerzés pozitív élményeket váltson ki, és így a játék élménnyé váljon a gyermekek számára.
- A tevékenységi formákon belül a játékos tanulás elvének érvényesítése.
- A mindennapi játéktevékenységek biztosítása a csoportszobában és az udvaron.
  - **A szabad játék emberformáló gazdagító hatásának előtérbe helyezése**
- A szabad játék és a játékos képességfejlesztés közötti egyensúly megtalálása, megteremtése.
- Az elmélyült, hosszan tartó játék és a játék zavartalanságának biztosítása, az együttjátás vagy az egyéni játszás során.
- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte, támogatása, az indirekt módszerek alkalmazásával.
- A szimbólikus, szerepjátékokhoz a megfelelő feltételek, közös tapasztalatszerzés, élményszerzés biztosítása
- A gyermekek aktuális fejlettségi szintjének nyomon követése a játékok megfigyelésével

A kezdeményezett, irányított játékok személyiségfejlesztő hatásának felhasználása, melyekbe a gyerekek bármikor, bármennyi időre bekapcsolódhatnak (dominó, kártya, társasjáték, lottójáték, puzzle, sakk, az énekes és mozgásos játékok, melyek szintén szabályjátékoknak tekinthetők).

A fejlődés várható jellemzői 6-7 éves korra:

- A gyakorlójáték az óvodáskor végén a konstrukciós és a szerepjáték elemeként jelenik meg.
- A gyermekek megtanulnak alkalmazkodni a játékszabályokhoz, elfogadják játszótársaik elgondolásait, tevékenységeit, logikáját, a viselkedés közösségi formáit.
- Le tudnak mondani egy-egy kedves játékszerről, a szerepjátékukban kedvezőtlenebb szerepeket is vállalnak.
- Képesek játékot vezetni és játszótársaikhoz alkalmazkodni.
- A játékhelyzetekben, szerepjátékaikban újra játsszák a felnőttek tevékenységét tapasztalataik, élményeik, érdeklődésük alapján. A szerep megformálása során állandóan helyettesítenek: szerepekbe képzelik magukat és társaikat, helyettesítik az orvost, a fodrászt, az óvónőt. Megelevenítő képességük, képzeletük, szimbólumalkotásuk fejlett.
- Az építő, konstruáló játékok során bonyolultabb alkotásokat is létrehozhatnak. Játékukat az eredményességre törekvés, a választott, elképzelt modell egyre pontosabb megközelítésének igénye, a bonyolultabb játékelemek biztos kezelése jellemzi. A különböző anyagokat, eszközöket önállóan sok egyéni ötlet alapján kombináltan alkalmazzák.
- A szabályjátékok játszásánál megjelenik az egészséges versengés közöttük, képesek bonyolultabb szabályjátékok megtanulására, gyakorlására. Kitartásuk, önfegyelmük, türelmük, önkéntes figyelmük, gondolkodásuk, tájékozódási képességük, beszédük jelentősen fejlődik.
- A közös játékélmények öröme hatékonyabban elősegíti a barátságok alakítását és elmélyítését, a közösség fejlődését.
- Az együttjátás során gyermeki elképzelésüket, kreatív gondolataikat, megszerzett tapasztalataik alapján megvalósítják.

3.2. A munkajellegű tevékenységek

Az óvodában a játék és a munka szervesen összefonódik egymással. Játékidőben kerül sor a munkajellegű tevékenységek szervezésére is. Az óvodai munka is felelősséggel jár, bizonyos ismereteket és készségeket feltételez az elvégzése.

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka jellegű játékos tevékenység.

A gyerekekben a munkavégzés gyakorlásaként kialakul a felelősségérzet, fejlődik kitartásuk. Különböző megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek természeti és társadalmi környezetükről.

A gyerekek kezdetben önmagukért végeznek munkát, saját szükségleteik kielégítése a cél. Az önálló munkavégzés során bizonyos készségeket sajátítanak el, látják munkájuk hasznát, célját. Önként, azaz - örömmel és szívesen - végzett aktív tevékenység.

Lehetővé kell tennünk számukra, hogy az általuk különösen kedvelt munkafajtákban elmélyülhessenek. A közösségért végzett munka során fejlődik a gyermek közösségi érzése és társas kapcsolatai, amelyek színesebbé, bensőségebbé válnak. Az önként vállalt munkafolyamatok végzése során éli meg a gyermek a közösségért való tevékenykedés örömét. A munkajellegű tevékenység a saját és mások elismerésére, értékelésére nevelés egyik formája.

Ilyen munka a **naposi munka** is, amely nélkülözhetetlen a csoport életében. A naposság feladattudatot és figyelemösszpontosítást igényel. A naposi munka megjelenésekor ügyelnünk kell arra, hogy ne alkalmazzuk az **önkiszolgáló munka** rovására. Ezért naposi munkát inkább csak ebédeltetésnél alkalmazzunk. *A délelőtti napirendre a folyamatosság jellemző-így a tízóraiás is rugalmasan szerveződik, amikor is igénybe vesszük a dajkanénik segítségét. A tízóraiást rugalmasan szervezzük, mivel gyakran vannak különböző programok, rendezvények. Különböző munkajellegű tevékenységekre van lehetőség óvodánkban. Ilyen tevékenység a barkácsolás, amelyhez a közeli erdők, kukoricások, kertek bőségesen biztosítanak terméseket, bogyókat és egyéb e területen felhasználható anyagokat.*

Ennél a játékfajtnál már a munka jegyei is felfedezhetőek:

- célja van a tevékenységgel kapcsolatban
- a tevékenységben a műveletek sorrendjét nem lehet felcserélni
- a tevékenységben kézzel fogható eredmény születik.

Egyéb munkajellegű tevékenységek: salátakészítés, süteménysütés. A süteménysütésre jó lehetőséget ad az udvaron lévő kemence is. Ezen tevékenységek során bátran támaszkodhatunk a munka és a játék azonos sajátosságaira. Megerősítjük a munkára készítő indítékokat a gyerekekben, ugyanakkor fejlesztjük a munka sajátos, játéktól eltérő vonásait is.

Nevelőtestületünk igyekszik az önálló munkavégzés lehetőségeit megteremteni, állandóságát és folyamatosságát biztosítani. Arra külön figyelmet fordítunk, hogy minden gyermek a képességeinek és fejlettségének megfelelő munkát kapja. Alkalomszerű munkák is gyakran adódnak az óvodai csoportokban.

A nagyobb gyerekeket bevonjuk az ajándékok, dekorációk készítésébe, amely bizonyos alkalmakkor szükséges (farsang, születésnap, névnap, anyák napja stb.).

Nap mint nap részt vesznek a gyerekek a környezetük rendjének biztosításában, helyreállításában (játékelrakás, asztalok elrendezése foglalkozásokhoz). Ezek a tevékenységek az óvónők segítségével valósulnak meg. Folyamatosan gyakorolják a **szelektív hulladékgyűjtést, ami biztosított az óvodában: papír, műanyag stb. Az újrafelhasználás érdekében történik a „hulladék nem szemét” elv hasznosítása.**

Minden csoportban található élősarok, amelyeket a gyerekekkel közösen gondozunk. A tél utolsó harmadában magokat csíráztatunk, ágakat rügyeztetünk.

Nagyon szép udvarunk van, tele fákkal, bokrokkal. Található benne virágoskert, illetve lombhullató fákkal és bokrokkal szegélyezett udvarrészek. Ennek következményeként nálunk folyamatos egész évben a kerti-udvari tevékenység.

Tavasszal a virágoskertben és az udvaron tevékenykednek a gyerekek - az óvónő irányításával - kerti szerszámokat is használnak (ásó, gereblye, kapa).

Az óvodai **kerti munka** gyerekeink életének szerves része.

Virágoskertünkbe tavasszal virágokat ültetünk a gyerekekkel. Nyár végén gyűjtjük be, szárítjuk a fűszernövénykert, a gyógynövénykert növényeit.

Az udvarrendezés évszakonként különböző tevékenységekre nyújt lehetőséget.

Ősszel napi tevékenység a falevelek összegyűjtése, a járda seprése, gereblyézés, amiben a gyerekek nagy örömmel részt vesznek.

Télen a madarak etetéséről is gondoskodunk, közösen gyűjtjük a magvakat, madáreleségeket. A hólapátolásban is részt vesznek a gyerekek. A gyerekek munkáját a csoport és az egyén fejlettségének megfelelően értékeljük. Az értékelés során igyekszünk a gyerekeket az adott feladat jobb megoldására ösztökélni és kedvet adni a további munkához. Lényeges, hogy a munka a napi tevékenységek szerves részét alkossa, és soha ne legyen büntetés.

Szükség esetén felhívjuk a szülők figyelmét a türelem, a segítség és a munka értékelésének fontosságára, arra, hogy vegyék komolyan a gyermekek munkáját, tartsák tiszteletben azt, és legyenek a segítségükre.

Szeretnénk elérni, hogy minden család szoktassa gyermekét a saját személyével kapcsolatos munkák elvégzésére. Próbáljuk a szülőket bevonni az óvodában adódó munkákba (pl. fűrés, festés, asztalos munkák elvégzése).

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek tudatos motiválása, aktivizálása.
- A nyugodt, kiegyensúlyozott munkához szükséges légkör kialakítása.
- A feladatok elvégzésének, a szükséges eszközök, szerszámok célszerű használatának megtanítása a gyermekekkel.
- Munkalehetőségek feltételeinek megteremtése, kifogástalan állapotú munka-eszközök biztosítása.
- A munka játékkal megegyező sajátosságainak erősítése, játékos jellegének megőrzése, ugyanakkor a munka sajátos, a játéktól eltérő vonásainak megismertetése.
- A munka állandóságának, folyamatosságának biztosítása.
- Az egyéni fejlettségnek megfelelő önállóság előtérbe helyezése.

- A munka hasznosságának, a munka szeretetének pozitív értékeléssel, **pozitív minta** nyújtásával történő megerősítése.
- Tudatos pedagógiai szervezés, gyermekekkel való együttműködés, folyamatos konkrét, reális értékelés.
- A felnőttek, a gyermekek munkája által létrehozott értékek megbecsülésére, megőrzésére való nevelés.
- Az önértékelés és a közösségi értékelés nevelő hatásának elősegítése.

A fejlődés várható jellemzői 6-7 éves korra:

- A gyermekek a személyükkel kapcsolatos feladatukat önállóan végzik, a kapott megbízásokat szívesen vállalják és teljesítik, a megkezdett munkát befejezik.
- Segítenek egymásnak és a kisebbeknek.
- Részt vesznek a rend helyreállításában, a csoportszoba átrendezésében, az ünnepi előkészületekben, ötleteket adnak az óvónőknek.
- Munkához való készségeik egyre pontosabbak.
- Tapasztalatokat, ismereteket szereznek a természeti, társadalmi környezetükről.
- Kialakul felelősségérzetük, kitartásuk, kötelességtudatuk.
- Fejlődik értelmi képességük, munka iránti tiszteletük, a munka eredményének megbecsülése, fontosságának és hasznosságának elismerése.

3.3.A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Óvodáskorban a tanulás nem tudatos ismeretszerzés, hanem tapasztalatokon, aktív cselekvésen, érzelmeken át ható, a környező világot befogadó, megismerő tevékenység.

A tanulás indirekt módon, a **tevékenységekbe ágyazottan** jelenik meg a 3-7 éves óvodás gyermek életében. Kíváncsiságuk kielégítése, a felfedezés lehetőségének biztosítása, a kreativitás erősítése a sikerek révén felébredő tudás, majd a tanulás iránti vágy megalapozza az iskolai tanuláshoz való pozitív viszony kialakulását.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése, és a képességek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, teljes személyiségének fejlődése, fejlesztése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

Egyéni fejlettségtől függően megjelenik a problémamegoldó gondolkodás. A sok közös élményszerzés pedig rögzíti az érdeklődés kialakulását, fenntartását, megismerési vágyuk egyre határozottabbá válik, specializálódik.

Programunk szerint az óvodai nevelés és fejlesztés egészét áthatja a tevékenységekben megvalósuló, cselekvéses tanulás. Minden élmény, tapasztalat, ismeret, melyekkel a gyermek a napi tevékenységei során találkozik, hatással van képességeire, személyiségére. Ebben a folyamatban a játék, **a játékosság mindig jelen van.**

A tanulási tevékenységek - nevelési céljainktól függően - spontán vagy szervezett formában valósulnak meg és természetes környezetben szerzett tapasztalatokra épülnek. A **gyermekek egyéni fejlettsége** és fejlődési üteme **meghatározó** a tanulás munkaformáinak megválasztásánál.

A nyelvi, irodalmi, zenei, vizuális, mozgásos tevékenységek, környezetük megismerésére nevelés át meg átszövi az óvodai nevelés mindennapjait. Az ezekhez kapcsolódó játékokba, játékos tevékenységekbe a gyermekek érdeklődésüknek és fejlettségüknek megfelelően kapcsolódhatnak be. Ezeket a tevékenységeket lehetőség szerint a szabadban kell megszervezni.

A XXI. század kihívásait figyelembe véve fontosnak tartjuk az IKT eszközök minél színesebb és változatosabb felhasználását, az óvodapedagógusok felkészültségét, sokoldalúságát, hisz minden helyzetben az egész nap folyamán teremődnek tanulási feltételek, melyekben együtt kell alkotni a gyermekekkel, hiszen a gyermek cselekvés alapján, utánzás útján sajátítja el az ismereteket, a viselkedést.

Tevékenységek szervezeti formái:

- a tevékenység formái:
  - utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás /szokások alakítása/,
  - spontán játékos tapasztalatszerzés,
  - cselekvéses tanulás
  - a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
  - az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés,
  - gyakorlati problémamegoldás
- a tevékenység lehet: spontán, szervezett, kötetlen, kötött
  - spontán tevékenységek - spontán játék (a játék önkéntességének maximális figyelembevételével)
  - spontán tevékenységek az óvodapedagógus bekapcsolódásával, de nem direkt módon.
  - szervezett tevékenységek
  - kötött tevékenységi forma a testnevelés, valamint az 5-6-7 évesek csoportjaiban az óvónő által meghatározott, kezdeményezett tevékenységi formák, figyelembe véve az adott feladatokat és a gyermekek egyéni fejlettségi szintjeit stb.

A szervezett tevékenységeket az évszakokhoz és a jeles napokhoz kapcsolódva tervezzük az éves anyaggyűjtésben majd az ebből lebontott tervekben.

A szervezett tevékenységeknél az egyéni, illetve a mikrocsoportos munkaformát helyezzük előtérbe. Fontosnak tartjuk, hogy minden gyermek egyéni ütemben haladhasson.

A megválasztott módszerek, eszközök mindig attól függnék, hogy milyen a gyermek fejlettségi szintje, érdeklődése, s milyen tevékenység végzésére kerül sor, tehát a gyermek által meghatározottak. A gyermekekre szabott pozitív értékelés soha nem maradhat el.

A nevelőmunka tervezése, értékelése, a tanulás tervezése

Célja: Tervszerű, tudatos, a gyermekek fejlettségi szintjéhez igazodó nevelési-tanulási terv készítése és ennek rögzítése a csoportnaplóban.

Az óvodapedagógusok éves nevelési tervet készítenek a csoportnaplóban a következő nevelési területeken:

- Egészséges életmódra nevelés, gondozás
- Érzelmi, erkölcsi és *értékkorientált* közösségi nevelés
- Anyanyelvi nevelés- értelmi fejlesztés és nevelés
- Játék
- Munka jellegű tevékenységek

- Nevelési területek: Mozgás, Verselés, mesélés, bábozás, Ének-zene, énekes játék, gyermektánc, Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, a *Külső világ* tevékeny megismerése, Matematikai tapasztalatszerzés.

A terv elkészítését mindenkor helyzetelemzésnek kell megelőznie (személyi, tárgyi feltételrendszer).

A nevelőmunka értékelésére évente kerül sor, az év közben vezetett személyiséglapok és fejlődési napló (a gyermekek fejlődésének nyomon követésének dokumentumai) felhasználásával.

A tanulás tervezésére kéthetes ciklusokban kerül sor mindkét óvodapedagógus közreműködésével. A szervezési feladatok meghatározása havonta vagy háromhavonta történik.

Az óvodapedagógusok a gyermekek egyéni fejlettségéhez igazodó képességfejlesztés dokumentálásához személyiséglapokat és fejlődési naplót vezetnek, ami alapja a differenciált fejlesztésnek, az egyéni bánásmódnak.

A gyermekek teljesítésével, előrehaladásával, fejlődésével kapcsolatos intézkedésekben hozott döntéseknél jussanak érvényre az esélyegyenlőség, az egyenlő bánásmód követelményei, a gyermekek érdekeinek maradéktalan érvényesítése érdekében.

Az óvodapedagógus feladatai:

- olyan pedagógiai attitűd, amely a tevékenységekben biztosítja a felfedezés lehetőségét, annak örömét.
- Személyre szabott, pozitív értékelés a tevékenységben megvalósuló tanulás irányítása során.
- A heterogenitásból adódó képességstruktúrák megfelelő kezelése, a differenciálás elvének érvényesítése.
- A kiemelt figyelmet érdemlő gyermek egyéni fejlesztésének, fejlődésének segítése.
- Az ismeretek befogadására alkalmas oldott, érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol minden gyermek hibázhat és mindenkinek lehetősége van a javításra.
- A tanulás feltételrendszerének - tevékenység, eszköz, helyszín - biztosítása
- A tapasztalatszerzés, ismeretátadás sokoldalú, komplex megvalósítása
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának kielégítése
- A gyermek óvodán kívül, a családban szerzett ismereteinek rendszerezése
- Lépéstartás a korszerű tudományok eredményeivel
- Szülőkkel való kapcsolattartás az élményszerzések elősegítése érdekében
- *Az IKT eszközeinek használata*

A fejlődés várható jellemzői 6–7 éves korra:

- A szándékos figyelem kialakulása lehetővé teszi az ismeretek befogadását
- Megismerési vágyuk, kíváncsiságuk önálló munkavégzésre, megfigyelésre ösztönzi őket
- Igényükké válik a sikeres feladatmegoldásra való törekvés
- Önellenző képességük kezd kialakulni, együttműködési képességük a feladatok megoldásában egyre fejlettebb
- Fejlődik erkölcsi, ítéletalkotó képességük

3.4. A mozgás

A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás) és testi képességeit mint erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés. Hozzájárulnak a harmonikus, összerendezett nagy és kismozgások kialakulásához.

A tornának, játékos mozgásnak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabadon, levegőn, eszközzel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján – az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.

A körülményeket olyanná kell tenni, hogy oldódjon a gyermek feszültsége, aktívabbá váljon, könnyebben próbálhassa ki saját megoldásait, egy-egy feladat végrehajtására. Nagy jelentőségű e fejlesztési terület, melyet mi a programunkban tágan értelmezünk: az aktív mozgásoktól a finommotoros manipulációig mindent magába foglal. Fejlesztésükre az egész óvodai nevelés bőséges lehetőséget kínál.

A mozgásfejlesztés az egész személyiség fejlesztésére irányul, és nemcsak egy szűk területen (testnevelés keretein belül), hanem az egész napi gyermeki tevékenységbe szervesen illeszkedik.

Óvodás gyermekeink ugyan kertes házban élnek, de a családok életvitele, életmódja a gyermekek mozgásterének leszűkülése szükségessé teszi a tervszerű mozgásfejlesztést. A mozgásfejlesztés egyéb területek fejlesztését is lehetővé teszi. Így az egészséges életmódra nevelés - mely óvodánk fő feladatai közé tartozik - értelmi nevelés és a szociális fejlődés terén különböző feladatok valósíthatók meg.

Egészséges életmódra nevelés

- A szabadban végzett számtalan tevékenység (tornázás, sportolás, játék, kirándulás, mozgástapasztalatok bővítése) fokozza a gyermek edzettségét, teherbíró képességét, segíti fizikai fejlődését.

A rendszeresen és kellemes légkörben végzett *egészségfejlesztő* testmozgás eredményeképpen a gyermekek természetes igényévé válik és beépül a szokásrendszerébe.

Értelmi nevelés

- A különböző mozgások felidézésével (egy-egy játék, gyakorlat, vagy téri helyzet) fejlődik vizuális memóriája.
- A finommotorika fejlesztése a rajzolási és íráskészség kialakulásában döntő fontosságú - a finommozgásokat kéziszer gyakorlatokkal, babzsák csúsztatásokkal stb. javíthatjuk.
- A testrészei, a téri irányok és a különböző formák megismerésével gyarapodnak ismeretei, megismerkedik a sorbarendezés fogalmával - nagyság szerinti sorakozás.
- A szóbeli közlésekkel bővül a gyermek szókincse.
- A természet jelenségeinek és kapcsolatainak megfigyelése

a./ Kirándulások, séták alkalmával megfigyelt jelenségeket a lényegi tulajdonság kiemelésével eljátszhatják a gyerekek. (Állatkerti séta után a megfigyelt állatok mozgásának utánzása).

b./ Ok-okozati kapcsolatok felelevenítése testnevelési játékok során (ismeretek megszilárdítása. Pl. "A Méhecskék című játék: miért repül vissza a kaptárba a méhecske, ha vihar közeledik?")

Szociális nevelés

- Saját testének, mozgásos képességeinek megismerésével fejlődik "éntudata", erősödik "szociális énje"

- A közös mozgás öröme elősegíti a társas kapcsolatok kialakulását. A társakhoz való alkalmazkodás mozgás közben fejleszti önuralmát, toleranciáját, együttműködő képességét, akaratát.
- Kialakít egy egészséges versenyszellemet.

A mozgásfejlesztés alapvető céljai:

- a természetes mozgáskedv fenntartása
- a mozgásigény kielégítése és a mozgás megszerettetése
- a mozgásszint fejlesztése, a mozgástapasztalatok bővítése bő gyakorlási lehetőség biztosításával
- a testi képességek - fizikai erőnlét, állóképesség fejlesztése
- mozgáskoordináció fejlődése
- a testkultúrára való igény kialakulása

A mozgásfejlesztés tartalma:

a./ A gyermek kötetlen, motivált, **szabad mozgástevékenységének** biztosítása.

A szabad-mozgástevékenység célja: a természetes mozgáskedv kielégítése, tudatos környezetalakítással (hely - eszköz) folyamatos mozgás: *tornaterem, bordásfal.*

b./ A konkrét fejlesztést szolgáló **testnevelés, testedzés.**

c./ Ügyességfejlesztő **sportprogramok**, körültekintő fejlesztéssel.

A sok, szabad mozgás, a rendszeres testnevelés, a különböző sportprogramok a gyermek anatómiai és élettani fejlődését, a hosszanti és szélességi növekedés arányát, a súlygyarapodás és a szervek fejlődése közötti helyes egyensúlyt biztosítja.

A kötelező testnevelés

- Tudatos mozgásfejlesztés - a mozgásfejlesztésben előtérbe kerülnek az egyensúlygyakorlatok, mozgásos játékok, koordinációt fejlesztő gyakorlatok, és a tér mozgásos megismerése

a./ Mindennapos testnevelés (10-15 perc)

- Ez a mozgás felfrissíti, edzi őket, mely elősegíti mozgásszintjük és testi képességeik fejlődését.

Középpontjában a mozgásos játékok állnak. Ezt a tevékenységet az óvónő naponta egyszer szervezi (*jó alkalmat kínál a tornaszoba, a jól felszerelt óvoda udvara.*).

b./ Testnevelési foglalkozások

- Az óvónő által szervezett kötelező tevékenységek
- A foglalkozások alkalmával maximális lehetőséget kell biztosítani, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően sokat gyakorolhassák a különböző mozgásokat.

- Különböző nehézségű, differenciált feladatok adásával segíthetjük elő, hogy minden gyermek megtalálja a képességének legmegfelelőbb mozgásos feladatot.
- Fontos szempont a foglalkozások szervezésénél, hogy a gyermekek a lehető legkevesebb várakozási idővel folyamatosan mozogjanak.

c./ Hetente egy napon közös zenés torna: gyermekek, óvónők, dajka nénik,

d./ Havi sportnap: közös óvodaszintű mozgás, sok sporteszköz felhasználásával

A mozgásfejlesztés feltételei:

A mozgásfejlesztés feladatainak megvalósításához az óvodapedagógusok teremtik meg a feltételeket :

- a frissítő, mindennapos testnevelés alkalmával,
- a testnevelési foglalkozásokon,
- a gyermek által szabadon választott tevékenység közben (tornaszoba, udvar),
- a sporttevékenységeken.

A *tornaszoba* berendezésénél és az eszközök kiválasztásánál fontos szempont a gyermek életkora és a csoport összetétele. Ismerni kell a csoportban járó gyermekek egyéni mozgásszintjét és mozgásigényét és a korosztályra jellemző általános fejlődési tendenciákat.

A gyermek minden pillanatban vizuális élményeket szerez, környezetét olyanná kell alakítani, hogy az esztétikus, változatos és mozgásra inspiráló legyen! Ez vonatkozik mind a *tornaszoba*, mind a udvar környezetére, mivel mindkettő a mozgásfejlesztés fontos feltételei közé tartozik.

E tényezők figyelembe vételével kell a helyet és az eszközöket biztosítani.

a./ A hely:

- Minden **csoportszobában** legyen olyan szabad hely, ahol a gyermekek nagyobb mozgást igénylő játékot is játszhatnak.
- **Udvar.** Az udvaron nagyobb hely van az aktív mozgásra, ezért minden lehetőséget ki kell használni.
- **Tornaszoba**
- Növelik a játék értékét és hasznát, ha az a szabad levegőn, egészséges környezetben folyik. A játékok közül a mozgásos játék segíti elő leginkább a gyermek testi és szellemi fejlődését. A mozgásos játék közben növekszik a gyermek figyelve, emlékezőképessége, gondolkodása, ötletessége, vagyis a játékban megnyilvánul alkotóereje.

Óvodánkban nagyon sok lehetőséget nyújtanak erre, mind a **korcsoportonként kialakított udvarrészek**, valamint az **elkészült műfüves pálya és a futósáv**. Pl. Egyensúlyérzék fejlesztésére rendelkezünk a fáramászás lehetőségével, különböző magasságú gerendákkal, változatos formájú rönkökkel, libikókával, létrával, csúszdával stb.

Az egészséges életmódra nevelést szolgálja a **tágabb környezet kihasználása**. A közelünkben lévő Tóció patak, erdő, mező, és a józsi városrészen kialakított sportkomplexum, a „józsi Grund”

A településünkön működő másik óvodával ha alkalom adódik rá, összemérjük gyermekeink ügyességét, állóképességét. (kötélhúzás, sorverseny, versenyfutás stb). A téli időszakban elegendő mennyiségű szánkó áll rendelkezésünkre, és a gyermekek téli mozgásélményeit gazdagítja a kialakított **szánkódomb**.

b./ Eszköz:

- Tornaszobánk felépült, így megfelelő mozgásfejlesztő eszközök állnak a gyermekek rendelkezésére.
- . Kibővültek a lehetőségek a mozgásos tevékenységek lebonyolításához.
- Udvaron mindig álljon a gyermekek rendelkezésére elegendő, különböző méretű labda, ugráló kötelek, karikák stb.

A nyári időszakban, amikor szinte az egész napjukat a szabadban töltik, álljon rendelkezésükre *sok olyan* eszköz, amit a csoportszobában, ill. *a tornaszobában* használnak. A szabadon választott tevékenység közben célunk az, hogy minden egyes gyermeknek biztosítsuk azt a mozgáslehetőséget, amit a szervezete idegrendszere igényel.

- A gyermekeknek legyen lehetőségük a nap folyamán bármikor aktívabb mozgás végzésére is.
- Az udvaron minden gyermek, csoportjától függetlenül, érdeklődésének megfelelően csatlakozhasson bármelyik óvónő vagy gyermek által kezdeményezett mozgásos játékhoz.

Az **óvodapedagógus** tudatosan szervezze a fejlesztési feladatokat. A megvalósítás során rugalmasan alkalmazkodjon az adott szituációkhoz. Ne siettesse, hanem tapintattal segítse a gyermek fejlődését. Saját munkájának megismertetésével és annak eredményeivel győzze meg a szülőket a mozgás fontosságáról, személyiségfejlesztő hatásáról.

Az óvodapedagógus feladatai:

- **A mindennapos testnevelés** kiemelt kezelése, tervezése, szervezése, biztosítása
- Az életkori sajátosságoknak és az egyéni szükségleteknek, képességeknek megfelelő differenciált lehetőségek, mozgásanyag biztosítása, a fokozott mozgásigény kielégítése
- A fizikai állóképesség fejlesztése, a fizikai aktivitáson keresztül a szellemi aktivitás előkészítése, illetőleg a mozgásos, sikeres feladatmegoldások eredményeként az önértékelés és az önbizalom növelése.
- A nagy és finommozgások és fizikális erőnlét fejlesztése:
  - Egyensúlyfejlesztés, helyes testtartás
  - Szem - kéz - láb koordináció
  - Ritmikus tevékenységgel a ritmusérzék fejlesztése
- Testséma fejlesztése:
  - testrészek ismerete
  - a test koordinációjának alakítása

- a test fogalom kialakítása
- a kezesség (lateralitás fejlesztése, a dominancia) erősítése
- A társukra való odafigyelés képességének fejlesztése, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazása lehetőleg a szabad levegőn.
- A vizuális és auditív percepció fejlesztését alapozó, illetőleg azt kiegészítő szerepű mozgások gyakoroltatása
- Problémamegoldások erősítése, mozgásos tevékenységgel elvégzett feladatmegoldásokkal
- A mozgással kapcsolatos és mozgáshoz kapcsolható szókészlet fejlesztése
- A testnevelési játékok, mozgásos játékok sokszínű használata
- A foglalkozások higiéniai és balesetmentes körülményeinek biztosítása (gyermek öltözete, az eszközök, szerek tisztasága, szellőztetés, stb)
- Pozitívumokra épülő, differenciált, fejlesztő értékeléseivel, visszajelzéseivel a gyermekek fejlődésének elősegítése

A fejlődés várható változásai 6-7 éves korra:

- Növekszik a gyermekek teljesítőképesége
- Mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik
- Mozgástapasztalataik bővülnek (járás, futás, ugrás, egyensúlyozás, labdakezelés stb)
- Mozgásukban kitartóak
- Fejlődik tér és idő tájékozódó képességük, megszeretik és igénylik a mozgást
- Egyéni és csoportos, sor- és váltóversenyt játszanak az óvónő segítségével és a szabályok pontos betartásával
- Megértik az egyszerű vezényszavakat
- Kialakul a testséma és a lateralitás
- Eléri azt a motoros állapotot, amellyel alkalmassá válnak az iskolai életre

3.5. Verselés - mesélés

A 3-7 éves óvodáskorú gyermek egészséges **lelki életének alapja** és az **anyanyelvi nevelés legfontosabb színtere** a mese és a vers.

A rendszeres mesehallgatás eredményeként a gyermekek személyiségébe pozitív tulajdonságok épülnek be, a mese egyszerre tanítja és szórakoztatja őket.

A mese, a vers, a mondóka a játékhoz hasonlóan **örömforrás** számukra, mely egyben **esztétikai, erkölcsi és érzelmi** élményt jelent. Alkalmassá a népi hagyományaink, kulturális értékeink megismerésére, elmélyítésére is. A mesék élményszerűségükkel, a szereplők jellembeli tulajdonságaikkal értelmi, érzelmi hatást is kiváltanak. Segíti a produktív és reprodukív fantázia kialakulását. Az óvodában folyó irodalmi neveléssel ellensúlyozni szeretnénk a különféle televíziós csatornákon érkező, az agresszivitásra építő rajzfilmek negatív hatását. Gyönyörködtetni szeretnénk a gyermekeket, élményt, örömet, jókedvet akarunk nyújtani számukra.

A gyermekek életkori sajátosságaikból adódóan a mese részévé válik játékuknak, továbbélik, feldolgozzák, újraalakítják azt.

A **magyar népköltészet alkotásai**, a népi hagyományokat felelevenítő **gyermekmondókák**, **rigmusok**, **a versek**, **a népmesék**, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi jelentős szerepet töltenek be a kisgyermek életében, az életkornak megfelelő harmónia kialakításában.

Az irodalmi művek kiválasztásakor nagyon fontos, hogy értékes alkotásokat válasszunk, és ezek **feleljenek meg a gyermek fejlettségi szintjének** és az óvónő személyiségének. A mese, a vers, főként az érzelmeken keresztül hat, tehát nem lehet eredményes érzelmi nevelés nélkül.

A nap bármely szakában kezdeményezhet az óvónő találkozást az irodalommal. Ehhez azonban folyamatosan gyűjtenie kell az irodalmi műveket, meg kell tanulnia azokat, hogy adott esetben elő tudja hívni. A népmeséknél nem kell ragaszkodni az eredeti szöveghez. Ez a naprakészség teszi lehetővé a játékba való bekapcsolódást, az adott, vagy teremtett szituációkhoz való alkalmazkodást.

A **gyermek** saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja, amit biztosítani és támogatni kell.

Az elalvás előtti mesélés soha nem maradhat el!

A 3-4 éves gyermekek a népi mondókák, rövid lüktető ritmusú, ismétlődéseket tartalmazó versek mellett, elsősorban a rövid állatmeséket, láncmeséket és az olyan történeteket szeretik, amelyek saját családi és óvodai életük mindennapjaival foglalkozik. Fontos számukra a testközelség, az ölbéli játékokkal, a lovagoltatók, az ujjkiszámolók, arcsimogatók, hintáztatók stb.

Az 5-6-7 évesek - miközben érdeklődésük nem szűnik meg az egyszerű, mindennapokat ábrázoló történetek, versek, mesék iránt sem - lassanként átlépnek a "valódi" tündérmesék korába, szeretik a klasszikus és kortárs irodalmi műveket is.

Érdeklődéssel fordulnak más népek irodalmi alkotásai, és *a kortárs irodalmi művek* felé is. A mesemondás szokásait, szertartásait élményként élik át. Örömmel dramatizálják az ismert meséket. Szeretik a megélt élmények alapján előadott, a szabadon, emlékezetből felidézett történeteket, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág meséit.

Bábjáték szerepe óvodai nevelésünkben

A báb olyan művészi élmény, amely könnyűvé teszi az átmenetet a passzív szemléletből az aktív produkcióba, és **komplex módon hat a gyermek személyiségének alakulására**. Az **anyanyelvi nevelésben** betöltött szerepe is meghatározó. A bábjáték a legjobban megfelel a 3-7 éves korosztály pszichés sajátosságainak. Az óvodás gyermek számára a bábu élőlény, s a jelenet, amelyet a bábok játszanak el, maga a valóság. Életet, érzést, szándékot, gondolatot tulajdonít az óvónő kezén levő bábfigurának. A nagyobb óvodások pedig a bábozás során megszabadulnak gátlásaiktól, szorongásaiktól, hisz a paraván védettséget, a kezén levő bábu a beszéd, az önkifejezés lehetőségét biztosítja számukra.

A bábjáték az óvodás gyermekek legkedveltebb szórakozási, önkifejezési, önmegvalósítási lehetőségét teremti meg, mivel

- Érzelmeket mozgósít (fejleszti az azonosulási készséget)
- Képszerű
- Mozgásra, tevékenységre építve fejezi ki a gondolati, érzelmi tartalmat.
- Drámai játék (az érzelmek sarkítottan, konfliktusokba tetőzve - majd feloldva jelentkeznek).
- Kontaktusteremtő ereje nagy (a gyermekekből azonosulási készséget kiváltva, segítségadásra, bátorításra, együttjátszásra ösztönöz).
- A művészet eszközeivel hat (komplex művészi hatást gyakorol a gyermekekre: képzőművészet, tánc, mozgás, zene, beszéd) Fejleszti a művészi és gondolati kreativitást.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A vers, a mesehallgatás, a bábozás nyugodt feltételeinek megteremtése
- A szokások, a "szertartások" kialakítása (mesesarok, gyertyagyújtás, csengőszó stb.).
- Az irodalmi neveléshez szükséges eszközök, kellékek biztosítása (könyvek, bábok, jelmezek stb.)
- Megfelelő előadásmóddal élő kapcsolat, hangulati feszültség megteremtése a gyermek és az irodalom között (mimika, kiejtés, hanglejtés, hangszín, stb.)
- A népi, a klasszikus, a kortárs irodalmi művek megismertetése a gyermekekkel, a mese, a vers anyag megválasztásával a multi és interkulturális nevelés megvalósítása
- A mesélés, a verselés, a mondókázás mindennaposságával az esztétikai, az irodalmi fogékonyság, az erkölcsi nevelés megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés
- **A mesék feldolgozása a bábozás és a dramatizálás eszközeivel**
- A gyermeki önkifejezés fejlődésének segítése
- A gyermekek nyelvi képességeinek napi fejlesztése, mondókákkal, versekkel, mesékkel.
- Igényes és értékes irodalmi anyag összeállítása az évszakok, az időjárás, a jeles napok, a csoport programjai által adott aktualitások felhasználásával
- *Az írott, a digitális, a hangos* könyv megszerettetése
- A csoport életkori sajátosságainak megfelelő válogatás

A fejlődés várható jellemzői 6-7 éves korra:

- Az év folyamán tanult mondókákat, verseket a gyermekek emlékezetből tudják
- Kedvenc meséiket többször is kéri
- A folytatásos mesék, versek szálait összeköti

- Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokások
- Belső, képzeleti képeket készítenek a mese nyomán
- Ismert mesei motívumok bábozása, dramatizálása, rajzolása kedvelt tevékenységeik közé tartozik
- Szókincsük bővül, kifejezőképességük gazdagodik
- A meséskönyveket önállóan nézegetik, képek alapján megtalálják kedvenc meséiket, a képek alapján önállóan mondják a meséket, verseket
- Vigyáznak a könyvekre
- Szeretnek könyvtárba menni

3.6. Ének-zene - énekes játék, gyermektánc

A gyermek zene iránti érdeklődésének felkeltése a szülői házban kezdődik. Az óvodai zenei nevelés folyamatában tovább fokozódik ez az érdeklődés a különböző zenei élményeken keresztül; a közös éneklés, a közös játék segítségével.

A zene, az éneklés hat az óvodás gyermekek általános fejlődésére, érzelmi életére, értelmi képességeinek alakulására, társas magatartására, tehát **formálja, alakítja egész személyiségüket.**

A zenei nevelés az irodalommal és az anyanyelvi neveléssel van a legszorosabb kapcsolatban, de szorosan kapcsolódik a nevelés más területeihez is. A zenei anyanyelv és az anyanyelv kapcsolódik egymáshoz ritmusban, dallamban, hangsúlyban és szerkezetben. Éppen ezért a művészeti nevelés komplexitását, integrálását kell megvalósítanunk.

A zene sajátos abban, hogy **érzelmek kifejezője**, a motiváció és az **öröm forrása** is.

Zenei nevelésünk Kodály Zoltán és Forrai Katalin útmutatása alapján történik.

A zenei anyagot elsősorban a **magyar népi gyermekdalkincs** egyszerű dallamai, mondókái alkotják, melyeket művészi értékű komponált dalok és más népek dalai egészítenek ki. Ez utóbbi nemcsak ismereteiket bővíti, de érzelmileg is közelebb kerülnek a más országokban élő, hasonló korú gyerekekhez. Az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások is fontos eszközként szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában

A dallam, a szöveg, a mozgás, a ritmus a zenei anyagon belül globális élményt nyújt a gyermekek számára, ezért nem szabad részekre bontani. A mozgás - ritmusérzék - beszéd összefonódik, ezért a mozgással kísért mondókáknak, a mozgás és éneklés összekapcsolódásának nagy a jelentősége, együtt nagyobb élményt jelent, mint külön-külön.

Készségfejlesztés csakis tevékenységbe ágyazottan, a közvetlen tapasztalás és utánzás alapján történhet.

A zenei hallás, a ritmusérzék, a harmonikus szép mozgás fejlesztése, az éneklés és a mozgáskészség improvizatív megjelenése lehetőséget ad a pillanatnyi érzelmek, illetve élmények feldolgozására, a zenei kreativitás kialakítására.

Az improvizáló készség fejlesztését már az óvodába lépés kezdetétől segíteni kell, hisz a kreativitás, az alkotókészség kibontakoztatása, kialakulása a tét.

Zenei nevelésünk alapvető formái az óvodában a közös dalos játék változó szereplőkkel. A dalos játék megismerő játék. A gyermek figyel, utánozza felnőtt, vagy a többi gyermek mozgását, ugyanakkor már a közösséghez kell igazodnia, lépésben, testtartásban, mozgásban, ritmusban, hangadásban.

A népi kiszámolókból, mondókákból, a tagolás, a verbális emlékezet, a felsorolás jelenik meg, lehetőség nyílik a nyelvvel, a ritmussal kapcsolatos játékok játszására.

Az óvodában minden nap biztosítani lehet az érzelmek gazdag találkozásokat a zenével. A zene különös lelki, élettani hatást érhet el. A zene segítségével olyan élményekhez juthatnak a gyerekek, amelyek segítenek megismerni önmagukat és a világról kialakított képüket.

Elsősorban a **népzene, a néptánc** az, amit az óvodai ének-zenei tevékenységek alkalmával beépítünk a gyermekek életébe, hiszen a népi hagyományokat, kultúránk gyökereit folyamatosan ápolnunk kell.

"A kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egy-kettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának."

(Kodály Zoltán)

Kodály életművéből sugárzó hit arra tanít mindenkit, hogy játékot, zenét és örömet csakis tiszta forrásból szabad merítenünk és átadnunk.

Népszokásaink, néphagyományaink, énekes népi gyermekjátékaink segítségével átélte tevékenységek, ünnepek a közös élmény erejével hatnak a gyermekekre, **erősítik az egymásért érzett felelősség érzését, a közösséghez való tartozást.**

Óvodánkban a gyermekcsoportok összetétele homogén, közel azonos életkorú gyermekek járnak egy csoportba. Az énekek, dalos játékok anyagát, az egyéni, egyszemélyes és társas játékok arányát a gyermekek életkorához, fejlettségéhez kell igazítanunk. Minden korcsoportban a komplex módon megvalósuló, az óvónő részéről tervszerű ének-zenei kezdeményezést / foglalkozást gyakori zenehallgatás egészítse ki, jó ha az egész napot áthatja az ének-zenei tevékenység.

Az óvodában alkalmazott zenehallgatási anyag nagy részét a magyar népdaloknak kell alkotniuk. Alkalmanként hangszeres zenével is ismerkedjenek a gyermekek. A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi, etnikai, migráns, a kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is. A zenehallgatás képességét **ki kell alakítanunk** és ki kell fejlesztenünk bennük, hogy később **zeneértő és zenekedvelő emberekké váljanak.**

Ha az óvodás gyermekek érzelmi kapcsolatba kerülnek a dallal, a zenei memória, az emlékezet olyan nyomot hagy, mely érzelmi asszociációkat, esztétikai értékeket hordoz.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Értékmentés, hagyományörzés
- Az ének, a zene megszerettetése a gyermekekkel, kezdve az ölbéli játékokkal

- A gyermekek utánzási vágyán alapuló éneklési készség fejlesztése
- Az aktív éneklésen alapuló hallásfejlesztés
- A ritmusérzék változatos megéreztetése, fejlesztése
- A dalos játékokon keresztül a zenei formaérzék fejlesztése
- A zenei emlékezőtehetség kialakítása
- A gyermekek improvizációjára építő zenei alkotókészség formálása
- A népi énekes játékok és a mozgásanyag a gyermekek életkorának, fejlettségi szintjének figyelembevételével céltudatos kiválasztása.
- A népi dalos játékok segítségével az emberi kapcsolatok, az egymásrautaltság, az alkalmazkodni tudás fontosságának megteremtése
- Ritmushangszerek használatának megismertetése
- Az egyéni képességek kibontakoztatása
- A játékhoz kapcsolódó táncmozdulatok, térformák megismertetése. A néptánc legegyszerűbb elemeinek megszerettetése, a mozgáskoordináció optimális fejlődésének elősegítése, a téri tájékozódó képesség - készség fejlesztése.
- Változatos gyakorlási lehetőségek biztosítása a szem-kéz, szem-láb koordinációhoz, a testséma, a térirányok és a térészlelés fejlesztéséhez, a kommunikációs és a metakommunikációs képességek finomításához.
- A zenehallgatással, népi, igényes kortárs, komponált dalok, más népek dalainak választásával, bemutatásával élmény-nyújtás. A zenehallgatási anyag kiválasztásánál figyelemmel kell lenni a gyermek hovatartozására is.
- A digitális technika pl. a CD lejátszó, számítógép változatos, lehetőségek szerinti használata

A fejlődés várható jellemzői 6-7 éves korra:

- Az egyensúlyi érzék fejlettsége folytán mozdulataik beszabályozottabbá válnak. Biztosan tudnak mozgás közben tempót váltani, rendelkeznek a motorika alapszabályaival és ezeket a mozgásokat összerendezetten, koordináltan hajtják végre.
- A dalok éneklése, hallgatása és a mozgás végzése megosztott figyelmet kíván. A gyermek képessé válik többféle tevékenység végzésére is.
- A jó zenei hallás és ritmusérzék, az értelmesen tagolt beszéd megtanulásához szükséges megfigyelőképesség, differenciálni tudó éles hallás is fejlődik.
- Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést a ritmustól.
- Érzékelik a gyors és lassú, valamint a halk és hangos ellentétpárokat, hangoztatják a dalok ritmusát belső hallás alapján.
- Figyelik és megkülönböztetik a zörejek eltéréseit, a beszédhangot.
- Több dalt is biztonsággal énekelnek egyénileg is.
- Felismerik és mutatják a magasabb és mélyebb hangokat.

- A tanult, táncos ritmikai anyag felhasználásával tudnak esztétikusan, arányosan térformákat alakítani, a játékos mozgások ritmikusak, a táncos mozgások végzése szépen megformált, kedvvel végzett.
- A zenehallgatást élményként élik meg.

3.7. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A vizuális nevelés szerves része az óvodai nevelés rendszerének, szoros kölcsönhatásban áll minden más nevelési területtel. Komplex folyamat, amely tartalmazza:

- esztétikai élmények biztosítását
- érzelmek felkeltését
- esztétikai érzékelés elsajátítását
- esztétikai ízlés kialakítását
- az alkotóképesség megalapozását

Közös vonásuk a gyermek személyiségfejlesztése cselekvés útján, egyéni tapasztalatszerzés által, játékos tevékenységbe ágyazva. A vizuális nevelés célja a vizuális kultúra átadásának folyamata.

Gyermekkorban dől el, hogy milyen lesz a gyermek ízlése, milyen szerepet kap a művészet az életében. A vizuális kultúra alakulását a közvetlen környezetben szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények nagymértékben befolyásolják. Már ebben a fogékony korban lehetőséget kell adni a gyermekeknek a műalkotásokkal való találkozásra, a népművészeti kincsek, nemzeti szimbólumok megismerésére.

A vizuális nevelés legfontosabb feladatai óvodánkban:

- A gyermek látásmódjának fejlesztése érdekében megfigyelési, tapasztalat-szerzési lehetőségek, élmények biztosítása. Érzelmekkel átszőtt, játékos elemekkel gazdagított tapasztalatszerzési lehetőségek biztosítása.
- A gyermek belső motiváltságának kialakítása, a gyermeki alakító-alkotó tevékenység feltételeinek biztosítása (hely, idő, anyag, eszköz).
- A gyermekek képi-plasztikai kifejező nyelvének fejlesztése egyéni érettségi szintjükhöz igazodó differenciált fejlesztéssel.
- Fontos az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

A rajzolás, a festés, mintázás, építés, képalakítás, a barkácsolás, a kézi munka, az ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret és lehetőséget kell biztosítani

A kreatív, alkotó gondolkodás és a cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Akinek van fantáziája, vannak ötletei, aki problémák megoldásán dolgozik, aki gondolatait, érzéseit ki tudja fejezni, aki önmagát új, más fajta módon éli meg,

az kreatív ember. Az újat alkotás, a változások elindítása, önálló egyéniség kifejezése szintén a kreatív emberek képessége, sajátossága. Az óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának. Óvodánkban a kreativitást elősegíti az oldott légkör, a mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása. Minél több alkalmat adunk arra, hogy ötleteit tevékenységek során kifejezze a gyermek. A vizuális tevékenységek (gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás, szövés-fonás, előhívás, építés térben stb) mind a gyermek kedvenc tevékenységei közé tartoznak.

A tevékenységhez szükséges eszközöket ugyanazon a helyen, a gyermek számára mindig elérhetően biztosítjuk. A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei.

Az óvodánk udvara alkalmat biztosít a megfigyelésre, tapasztalatszerzésre. Az "erdei foglalkoztató - pihenő" helyen vizuális tevékenységek végzésére is alkalmas.

Az udvari betonozott rész aszfalrajzolási lehetőséget kínál a gyermekeknek. Az idő jóra fordulásával kitűnő alkalom nyílik homokból - sárból különböző építmények létrehozására. Télen, ha van hó, különböző építési lehetőséget, illetve hóra festést biztosítunk a gyermekek számára. Ugyancsak kitűnően hasznosíthatók az ünnepi előkészületek vizuális tevékenységek számára, amelyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez. Az ünnepekhez kapcsolódó ajándékkészítés (pl. karácsonyra, anyák napjára stb) erős motiváló hatást gyakorol a gyermekek tevékenységére.

Szívesen készítenek kisebb tárgyakat ajándékba só-lisztgyurmából, agyagból. Évente 2 alkalommal rajzkiállítást szervezünk.

A Józsi Könyvtárban ! a könyvtári foglalkozások alkalmával az ünnepekhez is kapcsolódó kézműves tevékenységekben, *játékos foglalkozásokban, filmvetítésekben* vehetnek részt. A Józsi Községi Ház kiállításainak, kézműves foglalkozásainak aktív látogatói. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást, dicséretet várnak a gyermekek. A vizuális tevékenységek szervezését kötetlen formában tervezzük, a spontán fejlődés elvét vallva.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A tevékenységekhez nyugodt, oldott légkör teremtése, megfelelő tér kialakítása és idő biztosítása
- A vizuális és a kommunikációs tevékenység összekapcsolása
- Jó minőségű, folyamatosan használható eszköztár kialakítása
- A mindennapi és művészi élmények biztosítása
- Megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, valamint változatos módon, az életkori sajátosságoknak megfelelően a rajzolás, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival
- A környezet esztétikumának kialakítása és fenntartása
- A gyermekek önálló elképzeléseinek, ötleteinek megvalósításában segítségadás, a kreativitás és az alkotóképesség fejlesztése
- Képi-plasztikai kifejező nyelv megismertetése
- Vizuális kultúra megalapozása, képi gondolkodásuk fejlesztése
- Pozitív megerősítéssel az önbizalom fejlesztése

- A gyermekek megismertetése a műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, szokásokkal, nemzeti szimbólumokkal
- A gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken való bemutatása

A fejlődés várható jellemzői 6-7 éves korra:

- Örömként élik meg a vizuális tevékenységeket élményeik, elképzeléseik megvalósításában
- Biztonsággal használják a képi kifejezés eszközeit
- A megismert technikákat képesek önállóan alkalmazni, képesek önálló elképzeléseiket megvalósítani
- Formaábrázolásuk változatos, képesek megkülönböztetni a fontosabb jegyeket, emberábrázolásaikban megjelennek a részformák
- Sík és térbeli, plasztikai kifejezőképességük egyéni fejlettségüknek megfelelő
- Kialakul az esztétikum iránti igényük

3.8. A külső világ tevékeny megismerése

A környezet megismerésére nevelés célja, hogy a gyermekek minél több tapasztalatot szerezzenek az őket körülvevő világról. Ez magába foglalja a természeti- társadalmi ismereteket, a környezetvédő szemléletet és magatartást. *Fedezzék fel környezetüket, s a szerzett tapasztalatok birtokában életkoruknak megfelelően legyenek képesek biztonságosan eligazodni, tájékozódni abban. A gyermekekben alakuljon ki pozitív érzelmi viszony a természet, az emberi alkotások iránt, tanulják meg azok védelmét, az értékek megőrzését, alapozódjon meg környezettudatos magatartásuk. Tapasztalataikra, élményeikre alapozva szerezzenek ismereteket a szűkebb és tágabb természeti, emberi, tárgyi környezetről.*

A környezet megismerésére nevelés lehetőségei kevésbé behatároltak, ezáltal tartalmi és módszertani ötletek kipróbálására adnak alkalmat. Ezek a témák szinte határtalan lehetőséget nyújtanak a valóság megtapasztalására és játékos cselekedetekben való kiélésére. *A megismerő folyamat épüljön a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára.* Ez a megismerési folyamat az óvodai nevelés egészében érvényesül, alakul a gyermek társas magatartása, fejlődik beszédmegértő és nyelvi kifejezőképessége, érzékeli a szépet, az esztétikusot, a környezetvédelem szerepét. Fontos feladat még a szülőföldhöz, a nemzeti kultúra hagyományaihoz fűződő pozitív érzelmi viszony alakítása, helyi népszokások és környező népek szokásainak megismertetése, a fenntarthatóság megérettetése. *Az egészséget befolyásoló környezeti tényezők megismertetése.* A környezet megismerésére nevelés szoros kapcsolatban van más nevelési területekkel.

A környezet megismerésére nevelés a gyerek számára egyben tudományos felfedezés. A gyermek érdeklődése által vezérelt tevékenységein keresztül kerül közvetlen kapcsolatba a fizikai és élő világgal. Természetes kíváncsisága hajtja a világ felfedezésére és az okok keresésére.

Programunkban a környezettel való ismerkedés az óvodai nevelés egészében érvényesülő komplex folyamat, melyben **kiemelt feladatként** kezelendő **a természet megismerésére, megszerettetésére és védelmére való nevelés, a környezettudatos magatartásformálás, a Zöld Óvoda kritériumrendszerének való megfelelés. 2020 decemberében elnyertük az ŐRÖKÖS ZÖLD ÓVODA címet, mellyel elismernék a kisgyermekkorai környezeti nevelés területén**

végzett

tevékenységü

A természetismeret

A természetismeret színterei:

Az aprólékos megfigyelésekhez, kísérletekhez meg kell teremtenünk a feltételeket a csoportszobában is, de az igazi színtér óvodánk szűkebb és tágabb környezete. Óvodánk elhelyezkedése jó lehetőségeket nyújt a környezet megismerésére (közeli legelő, a szomszédos iskola, a Tóció patak természetvédelmi környezete stb).

Intézményünkhöz nagy füves, fás udvarrész tartozik, amely magában foglal egy kisebb erdőrészt is. Kiváló alkalom nyílik arra, hogy a gyerekek természetes környezetben végezzenek megfigyeléseket, szerezzenek tapasztalatokat, élményeket.

Természetismereti tevékenységek

Óvodánk adottságai (udvara, erdő, természetes környezet) módot adnak a mindennapi megfigyelésre, tapasztalatszerzésre, anyaggyűjtésre, a kezdeményezések megvalósítására. Környezetének tanulmányozásakor bejárjuk az óvoda és a település környékét, és ezt a növényvilág és az állatvilág élőhelyeinek, formájának, különbözőségeinek és hasonlóságainak megfigyelésével köthetjük össze.

Udvarunk allergiát, mérgezést, sérülést okozó növényektől mentes, a virágoskert, a fűszernövénykert, a sziklakert optimális helyszínt biztosít a kezdeményezések, foglalkozások megvalósítására, és egyéb szabadidős tevékenységek megszervezésére: jelháború, mozgásos vetélkedő, dramatikus akadályverseny, kísérlet, gyűjtőmunka (pl. fakéreg nyomat, csigaházak, termések, falevelek, magvak, gyógynövények), virágok szárítása, sziklakert építése, komposzt készítése, veteményezés, *növényvédelem* stb.)

Törekszünk arra, hogy minél több természeti jelenséget megfigyeljünk és elvégezzünk a természetben és a csoportszobában is. Kísérleteket végzünk a széllel, vízzel, talajjal, fényárral, napfényel.

A csoportszoba természeti sarka és gyűjteménye jó lehetőség arra, hogy a gyerekek érdekes anyagokat lássanak, foghassanak (csíráztatás, rügyeztetés). A legjobban akkor használjuk ki az élő sarkunkat, ha lehetőség van megfigyelni, összehasonlítani a növényeket, állatokat, tárgyakat, és tudunk róluk kommunikálni.

Természetközpontú nevelésünk feladata, az, hogy lehetőséget biztosítson a gyermekek számára, hogy megtapasztalhassák, megismerhessék a természetet, hogy értékrendjükbe valós súlyának megfelelően, alapvető értéként kerüljön.

Társadalomismeret

A társadalmi ismeretek forrást jelentenek:

- a játékhoz,
- a munkához,
- az együttműködésekhez,
- a szerepek megvalósításához.

Az óvodás gyermekek számára kitágult a világ. Ezért alapvető feladatunk, hogy a tágabb környezet mellett legalább ennyi ismerettel rendelkezzenek a szűkebb környezetükről, a lakóhelyükről, családjukról, nagyszüleikről, a település intézményeiről, szüleik foglalkozásáról, munkahelyéről, mesterségekről és még sok mindenről. Különösen fontosak ezek a kitekintések a periférián élő családok gyermekei számára, aki alig jutnak túl az otthonuk és az óvoda körén. A beilleszkedést az új környezetbe megkönnyíti az iskolával való jó kapcsolat ("ovi-suli", látogatások az iskolába).

Folyamatos, rendszeres ismerkedést biztosítunk: a közlekedéssel, az iskolával, az üzletekkel, a pékséggel, a postával, a debreceni múzeumokkal, kiállításokkal, gyógyszerházzal, orvosi rendelővel. Fontosnak tartjuk a családlátogatást beszoktatás előtt, illetve a későbbi kapcsolatfenntartás folyamatosságát. A társadalmi tapasztalatok bővítésébe a szülőket is bevonjuk.

Lényeges, hogy az iskolába készülő gyermekek rendelkezzenek az önállósághoz szükséges alapvető élettapasztalatokkal, ismerjék a kulturált viselkedés formáit. Tudjanak tájékozódni a legfontosabb középületek környékén, legyen irányérzékük, **biztonságos gyalogos közlekedési ismeretük**. Kerüljenek kapcsolatba a felnőttek világával.

Környezetvédelem

A környezetvédelemről mind többet beszélünk, de a cselekvés módozatairól mintha kevesebb szó esne. Az óvodás gyermekek még aktívan nem vesznek részt a tágabb környezet védelmében, de már elvárjuk tőlük, hogy vigyázzanak a tisztaságra, védjék a növényeket, állatokat, gondozzák az élőlényeket és legyenek kíméletesek az állatokkal szemben.

A környezetvédelem célja a környezettudatos és környezetbarát magatartás és életvitel elsajátítása. Ebben a folyamatban a gyermeknek meg kell ismernie önmaga helyét és lehetőségét, ugyanakkor felelősségét is a természetben és a környezetben. Fontos kialakítani a gyermekben a tiszta, esztétikus környezet iránti igényt: ne szemeteljünk, "szemétszüret", állatok védelme, madáretetők elhelyezése, vandalizmus elítélése.

A gyermekek megfigyeléseiket, tapasztalataikat folyamatosan jelenítsék meg rajzban, képeskönyvben, mesében, kommunikációban.

A gyermekek szemléletének formálásában a pedagógus mellett a szülőknek is nagy szerepük van.

Az óvodánkban minden évben nagy hangsúlyt fektettünk és fektetünk a környezettünk védelmére, a környezetünk szépítésére. Fontos célul tűztük ki a szebb, tisztább, virágosabb óvodáért való tevékenykedést.

Kötelességünknek tekinthetjük, hiszen a nap nagy részét itt töltjük a gyermekekkel közösen és nem közömbös, hogy milyen az óvodánk, és az udvara. A felnőttek pozitív hozzáállásával, példamutatásával elérhetjük, hogy a gyermekek is őszinte szeretettel, tisztelettel védjék közvetlen környezetüket is.

Vegyék észre a szépet, a hasznosat, ápolják, védjék mindazt, ami őket körülveszi. Szeressék a környezetüket, leljék benne örömeiket, örüljenek a természet adta évszakok változásainak, tudják értékelni az élőlények létezését, azok fejlődését. Vegyenek észre minden apró "természeti kincset", legyen az apró kavicsdarab, útszéli virág, akár madárcsicsergés. Örüljenek a friss levegőnek! Éppen ezért óvodánkban működő munkaközösség valami pluszt nyújt azzal, hogy ezt a nevelési területet egy kicsit kiragadtuk a többi közül.

Évenként többször hirdetünk meg környezetünkkel kapcsolatos "házi rajzpályázatokat", ahol jutalomban részesülnek a legjobban sikerült munkák alkotói, és persze minden résztvevő gyermek kap apróbb jutalmat. Nem utolsó sorban sokáig díszítik óvodánk folyosóját a szebbnél szebb munkák.

Folyamatosan gyűjtünk természeti képeket eszköztárunk bővítése céljából. Egyik évben sem maradhat el a tavaszi szemétszüret óvodánk udvarán és környékén.

Madárbarát óvodaként fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek folyamatosan, egész évben végezzenek valamilyen madárvédelmi tevékenységet, amely a madárvédelem mellett kiemelkedően jó lehetőségeket kínál a nevelésükben.

Célunk, hogy kialakuljanak olyan szokások, viselkedési formák, melyek meghatározzák a természetes (és az ember által létrehozott) környezettel való harmonikus kapcsolatot, az élőlények szeretetét, tiszteletét, a természet és az ember által létrehozott értékek megóvását és az ezzel kapcsolatos szabályok elfogadását.

Zöld Óvodaként fontosnak tartjuk azokat a nevelési módszereket, amelyek a környezettudatos, környezetvédelmi, fenntartható élethelyzeteket helyezik előtérbe. Tudatosan építjük be óvodánk mindennapjaiba és tevékenységi terveinkbe azokat a feladatokat, amelyek támogatják a zöld szemlélet és az ahhoz tartozó felelősségteljes magatartás kialakítását. / felelős hulladékgazdálkodás, szelektív hulladékgyűjtés, papírgyűjtés szervezése, komposztálás, kulturált, esztétikus környezet kialakítása, megőrzése, az óvoda udvarának, kertjének, folyamatos gondozásával, ápolásával. Ezekbe a tevékenységekbe a családok bevonására is nagy súlyt fektetünk.

A jeles zöld napoknak: a Takarítási Világnapnak, az Állatok Világnapjának, Lelki egészség napjának, Nemzetközi Energiatakarékosági Világnapnak, a Víz Világnapjának, a Föld Napjának, a Madarak és fák Napjának, a Környezetvédelmi Világnapnak a megtartását a csoportok beépítik életükbe.

Zöld hónap tartásával a Víz, a Föld, az Egészség, az Újrahasznosítás és a szelektív hulladékgyűjtés fontosságára neveljük a gyermekeket. Személyiségüket, szemléletüket ezáltal is formáljuk, hogy környezettudatos emberekké váljanak!

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az óvodapedagógus segítse a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- A gyermekek természeti és társadalmi környezetére vonatkozó tapasztalatainak figyelembe vétele, az önálló véleményalkotás elősegítése a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

- Az alkalmi és folyamatos tapasztalatszerzés lehetőségeinek és feltételeinek biztosítása a környezetkultúra és biztonságos életvitel fejlesztése érdekében.
- Az élményhelyzetek teremtésével a gondolkodási képességek hajlékonyságának alakítása.
- Ismereteik bővítése a tudomány és technika világából.
- Az önálló tapasztalatszerzés, megismerés igényének felkeltése, az IKT eszközeinek használata
- A jeles zöld napok megünneplése, a zöld hónap megtartása, a Zöld Óvoda kritériumainak megfelelő óvodai nevelés
- A környezeti nevelés közben adódó kommunikációs helyzetek kihasználása (séták, kirándulások, kerti munka).
- **Környezettudatos**, felelősségteljes viselkedésminta nyújtása a gyermekek számára. A környezettudatos értékek közvetítése, a környezeti ismeretek alkalmazásával a szokásalakítás, a magatartásfejlesztés.
- Állandó önképzés, szülők tájékoztatása és bevonása a munkánkba.
- Környezettudatos, környezetbarát életviteli stratégiák, magatartás kialakítása, ésszerű takarékosságra nevelés (energia, anyag, eszköz).
- Tudatos környezetvédelmi, környezet megóvási, fenntarthatósági viselkedési és magatartásformák, szokások kialakítása, szabályok elfogadására nevelés.
- A szülőföldhöz, az itt élő emberekhez fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása. A nemzeti identitástudat erősítése
- A józsai városrész természeti, tárgyi szépségeinek, hagyományainak felfedeztetése, megismertetése, megszerettetése, séták, kirándulások szervezése közvetlen, és tágabb természeti környezetünkbe.

A fejlődés várható jellemzői 6-7 éves korra:

- Óvodáskor végére a gyermekek megismerik:
  - lakóhelyük, lakásuk címét
  - szüleik foglalkozását
  - a közlekedés színtereit, a fontosabb közlekedési eszközöket
  - az alapvető, a helyes közlekedési szabályokat
  - testrészeiket (testséma tökéletesedik, énképük kialakul)
  - a napszakokat, évszakokat
  - környezetük fontosabb növényeit, állatait
  - a környezetükben lévő intézményeket
  - a színeket
  - a tárgyak, természeti jelenségek közti összefüggéseket
  - Ismerik a nemzeti kulturális értékeket

- Vigyáznak a tisztaságra, a rendre a csoportszobákban, és udvaron egyaránt. Védik az épített környezetet.
- Megtanulnak tájékozódni, eligazodni a szűkebb és tágabb természeti, társadalmi környezetben.
- Elemi szinten tudják, hogyan lehet takarékoskodni a vízzel, a villannyal, az energiákkal
- Nem pusztítanak el semmilyen élőlényt a kertben, a kiránduláson.
- Részt vesznek az elemi környezetvédelmi tevékenységekben: téli madáréltetés, folyamatos madáritatás, madárvédelem, *mókusok etetése*, növénygondozás, fák, növények, állatok védelme stb. Szeretik és védik, óvják a természetet.
- A környezettudatos magatartás kialakítása
- Képesek önálló véleményalkotásra, döntések meghozatalára
- **Megtapasztalják a közösséghez való tartozás élményét, megismerik a nemzeti, családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulják ezek szeretetét és védelmét**

3.8.1. Matematika

A tanulás fő forrása a társadalmi környezet. Szoros a kapcsolat a matematikai nevelés és a nevelés többi területe között. Ebben kiemelkedik a környezet megismerésére nevelés. A környezet megismerése során matematikai tartalmi tapasztalatoknak, ismereteknek a birtokába jut a gyermek. Megfigyelnek azonosságokat, különbségeket, mennyiségi, alakú, nagyságbeli és téri viszonyokat, relációkat, alakul ítéloképességük. Fejlődik tér-sík és mennyiségi szemléletük, *logikus gondolkodásuk, problémafelismerő és megoldó készségük*.

A matematikai tapasztalatokat az óvodában bármely tevékenységben bővíteni lehet, építünk a gyermek kíváncsiságára, érdeklődésére és önálló problémamegoldó igényére. Biztosítjuk az alkalmat, időt, helyet, eszközöket a **spontán és a szervezett tapasztalatszerzésre**, ismeretszerzésre és az ismeretek rendszerezésére. Olyan helyzeteket teremtünk, hogy cselekvés közben a problémát felfedezzék, megoldják. Egyéni fejlettségüknek megfelelően sokféle változatos eszközön tanuljanak meg mennyiségeket csoportosítani.

A tevékenységek során segítjük a gyermeket, hogy megismerjék a matematikai fogalmakat. Ez a magasabb szintű matematikai gondolkodást alapozza meg.

Nagyon fontos az életszerűség, ami az eszközök megválasztásában mutatkozhat meg. Az életszerű helyzet nyitottá, érdeklődővé teszi a gyermeket. A természetes helyzetben szerzett tapasztalat élményt jelent s ezeket sokszor felidézve tartós ismerethez vezet. Az életszerűség az érthetőség elvét is érvényesíti. A kirándulások, élményszerző séták sok lehetőséget kínálnak matematikai élményekre. Kapcsolatba hozhatjuk az időméréssel is. Időpont jelölés néhány nappal előre. Látogatás boltba, piacra, postára, pékségbe, orvosi rendelőbe, stb.

Az óvoda udvara a hozzátartozó erdőrésszel mind a megismerés forrásai. pl. falevelek, termések gyűjtése, osztályozása szín, forma, nagyság szerint stb. Lehetőség nyílik becslésre, összehasonlításra, mérésre, összemérésre, ítéletalkotásra, melléknév fokozatok megállapítására, labirintusban való tájékozódásra.

A testmozgás jó lehetőség a matematikai fogalmak konkrét tapasztalására. pl.

- mászás létrán (minden lépcsőfok egy számot jelent.)
- hintázás (minden lengést számolunk)
- ugrálás, kötél szökdelés
- labdadobás, labda pattogatása számolással kísérve

Az ilyen tevékenységek végzése során a gyermek egész testével érzékeli a térben, élethelyzetben a mennyiséget.

A matematikai tapasztalatok, ismeretek változó körülményekben történő játékos alkalmazását segítik a szabály- és társasjátékok. A matematikai tartalmú szabályjátékok segítik a matematikai nevelés tartalmi feladatainak megértését, gyakorlását, a matematikai problémák érzékelését és megoldását.

Mindenfajta szabályhoz kötött játék (pl. sakk, kártya stb.) kiváló lehetőséget ad a matematikai neveléshez, a gondolkodás fejlesztéséhez. A szabályok megtartása, a szabályokhoz való alkalmazkodás fejleszti a szabálytudatot, és ezzel hozzájárul a gyermek iskolára való előkészítéséhez. Miután ezek a játékokban realizálódnak szívesen és önként vállalt tanulásként minősülnek, így a gyermekekben pozitív érzelmi viszonyulás jön létre e tevékenységek végzése iránt. Az érzelmi motiváltság a megőrzést is elősegíti.

A mozgáshoz kötött szabályjátékokra lehetőséget biztosítunk játékidőben is, szabadon választott tevékenységek egyik formájaként, amit játszhatnak az udvaron és az erdősrészen. (kiegészítve ezzel az egészséges életmódra nevelést) Néhány játék beépül a testnevelés foglalkozásba, így pl. célba dobás, sorversenyek (távolság, téri tájékozódás stb.)

Az óvodás gyermek nemcsak a tárgyak, jelenségek között keres kapcsolatokat, hanem a térben való tájékozódása során: saját személyével, személye és a tárgyak, személye és más személyek között is. A gyermek térészlelési, térbeli tájékozódása hosszú folyamatban alakul, fejlődik. Sokféle játékos gyakorlás segíthet ennek alakításában. pl. Erre csörög..., Bújócska, Tűz, víz stb

Ezzel a témával foglalkozva biztosságot adunk a gyermekeknek az iskolai tanuláshoz, a környezetükben való eligazodáshoz. Miután minden matematikai tapasztalat a környezetükből származik, minden téma kapcsolható egy - egy matematikai tartalomhoz.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Elegendő alkalom, idő, hely, eszköz biztosítása a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre.
- A matematikai érdeklődés felkeltése, a csoportszobában, az udvaron sok matematikai készségfejlesztő játék-tapasztalatszerzési lehetőség biztosítása melyek a számfogalom, mennyiségi fogalmak, halmazfogalom, geometriai alapfogalmak kialakítását, relációk felhasználását, a térszemlélet fejlesztését segítik.
- Egyéni fejlettségnek és az érdeklődésnek megfelelő differenciált fejlesztés, törekvés a folyamatos, pozitív visszajelzésekre
- A gyermekek élményeire, tapasztalataira épített tevékenykedtetés
- A matematikai látás- és gondolkodásmód alapozása, készségek fejlesztése
- Matematikai szókincs bővítés

A fejlődés várható jellemzői 6 - 7 éves korra:

- Kialakul a gyermekek számfogalma általában 10 -es számkörben, *tehetséges gyermekeknél akár 20 -as számkörben.*
- Sokféle rendezőelv szerint képesek sorozatokat, vagy halmazokat alkotni
- A mennyiségeket összehasonlítják, szóban is pontosan kifejezik
- Elvégeznek matematikai műveleteket
- Mérnek hosszúságot, időt, próbálkoznak a becsléssel is
- Felismerik a geometriai alakzatokat síkban és térben is
- Képesek dobókockás társasjátékot, kártyajátékot, dominót játszani, ismerik a sakklépéseket
- Értik, használják a térirányokat és a névutókat térben és síkban egyaránt
- Térbeli építményeket utánoznak tükörrel is, a tükrözést síkban is megoldják

3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Az iskolaérettség a gyermek adottságainak, fejlődési ütemének és a gyermeket ért spontán és tervezett hatások (családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat) együttes eredményének tekinthető. Az iskolai tanulásra való alkalmasság nem tárgyi tudást jelent, hanem testi, lelki, szociális érettség, fejlettség elérését, mellyel képes alkalmazkodni az új helyzethez és az iskolai követelmények rendszeréhez. Az óvodás kor végére hat-hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet, belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában az óvodásból iskolássá érik. Az iskolai beilleszkedés közvetett segítése megerősít minket abban, hogy az iskolára való előkészítés nem külön feladat, hanem a helyi nevelési program működtetése során természetesen megvalósuló folyamat. Az iskolára való előkészítés tehát nem külön foglalkozás, hanem a gyermeki személyiséget kibontakoztató 3-4 éves nevelési folyamat eredménye. A rugalmas beiskolázás pedig az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. Az iskolai életre való felkészültség legfontosabb kritériumai: testi - lelki - szociális érettség.

Testi alkalmasság feltételei:

- a csontrendszer és az izomzat fejlettsége
- ép idegrendszer, ép érzékszervek
- a mozgás összerendezettsége
- finommotorika fejlettsége
- teherbírás
- testi szükségletek kielégítésének irányítása

A testi alkalmasság feltételeként tehát be kell fejeződnie az első alakváltozásnak. A törzs és az alsó végtagok a fejhez viszonyítva növekszenek, az arc elveszti korábbi kisgyermekes jellegét. A homlokhoz mérve az arc középső és alsó része fejlődik, karakterizálódik. A csontrendszer is fejlődik, a váz csontosodása folyamatban van. A zsírpárnák helyét a fejlődő izomzat foglalja el.

Nagyon fontos- a mozgás-koordináció és az érzékszervi fejlődés. Az érzékelés 5-6 éves korban alakul ki a legtökéletesebben. A mozgás összerendezettsége, a testséma és a percepció fejlettsége jelentős szerepet játszik az iskolai élet kezdetekor. (Ha a gyermek szimmetrikus testrészei nem mozognak egyszerre, vagy nem tud megállni féllábon, vagy tartózkodik a mozgásos feladatoktól, mind, mind hátráltató tényező.)

Lelki alkalmasság feltételei:

- a tanuláshoz szükséges képességei fejlettek
- érzékelése, észlelése differenciált
- szándékos bevézés, felidézés
- feladattudat
- elemi fogalmi gondolkodás
- érthető beszéd
- elemi ismeretek rendelkezik önmagáról és a környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat
- alapvető viselkedési szabályok ismerete, megléte

A lelki alkalmasság feltételei magukba foglalják az **értelmi képesség** (kognitív-tudati zóna, ismeretek, gondolkodás, műveletek) fejlődését, az **érzelmi élet** (effektív zóna, polarizált érzelmek, intellektuális érzelmek, érzelmek legátlása, impulzív magatartás) alakulását, az **akarati zóna** (effektív zóna, elkezdett cselekvések befejezése, figyelemkoncentráció) erősödését.

Az értelmi fejlettség jelentős jegye: a szándékos és tartós figyelemre való képesség: legalább 15 percig képes legyen ráirányulni a figyelem tárgyára. Akkor is figyeljenek és őrizték meg a hallott dolgokat emlékezetükben, ha azok nem keltették fel túlságosan az érdeklődésüket. Az iskolában majd a gyerekeknek emlékeznie kell a közvetlen v. korábbi benyomások képeire, a szavak nyomán el kell képzelnie az anyagot, elemi fogalmakat kell rendeznie.

A gyermekeknek tehát már az iskolai élet megkezdése előtt fel kell ismernie az egyszerű tárgyú képet, az egyszerűbb mennyiségi és számfogalmakat (kisebb-nagyobb, több, kevesebb, ugyanannyi, hosszabb, rövidebb, alacsonyabb, magasabb, első, utolsó, tárgyak rendezgetése forma, szín, méret szerint), meg kell tudnia nevezni főbb testrészeit, és megfelelő szókincssel kell rendelkeznie, tisztában kell lennie a térbeli irányokkal stb.

Gondolkodás terén tudja azt, hogy az egész részekből áll, és képesnek kell lennie arra, hogy a részekből az egészet összerakja és az egészet részekre bontsa (alaklítás, puzzle játék).

Nyugodtan állítsunk fel követelményeket a gyermekkel szemben és ellenőrizzük, hogy betartotta-e. Igyekezzünk közösen kifejleszteni bennük a kötelességtudatot, amire nagy szükségük lesz az iskolában - hisz tudjuk azt, hogy a gyermekek nem önmaguknak és önmaguktól tanulnak, hanem azért, mert ez a kötelességük, a szülők és a tanítók elvárják tőlük.

A lelkiismeretesség, a tisztelet társaik és a felnőttek iránt, az udvariasság, fiúknál az előzékenység, a türelem, az őszinteség, a nyitott és kritikus magatartás az iskolában is alapvető követelmény, és mindegyik alapvető emberi érték. Mindezeket pedig úgy alakíthatjuk ki gyermekeinkben, ha mi is példát mutatunk nekik egész magatartásunkkal, életvitelünkkel. Mi tanítjuk meg a gyermekeket arra, hogy mi a rossz, és mi a jó, mi a tisztességes, és mi a becsstelen. És nem csak akkor amikor mondjuk, hanem elsősorban amikor csináljuk. Hiszen minden tettünkkel, beszédünkkel mintát adunk nekik, és az a legfontosabb, hogy a gyermekeknek példaképévé váljék egy-egy felnőtt, a szülő és az óvónő.

Ezáltal megváltozik a gyermekeknek a felnőttekhez való viszonya és kialakul bennük az önállóság. És ez az önállóság, a felnőttek életének és tevékenységének az utánzása készíti őket a különféle tevékenységekre.

Szociális alkalmasság feltételei:

- önállóság
- beilleszkedési képesség

- kapcsolatteremtési képesség
- együttműködési képesség
- irányítás elfogadása
- kialakult szabálytudat

Az iskolába lépés előtt a gyermekeknek el kell jutniuk az **én-realizálás** legfejlettebb formájához:

- a gyermek képes felmérni saját helyzetét, státusát a csoportban,
- kész a társaival való együttműködésre - kooperatív,
- énjét elég erősnek éli meg ahhoz, hogy társai akaratát is tudomásul vegye - kompetens,
- a társak kezdeményezését nem saját énje veszélyeztetettségeként éli meg - autonóm,
- képes az önálló helyzetmegoldásokra, a konfliktus helyzet rendezésére a felnőtt segítségével nélkül,
- énjét színvonalas teljesítményeken keresztül érvényesíti, természetesen elemi fokon.

A szociális fejlettségnél nagyon fontosak az érzelmi alapon létrejövő gyerek-felnőtt, gyerek-gyerek kapcsolatok, azok mélysége, a mintakövetés, a felnőtt, majd a társmodell szociális viselkedésének érzelmi indíttatásából fakadó átvétele, a mintaátvétel differenciálódása, a magatartásban megjelenő formák., a gyermek és környezete közötti adekvát együttműködés, a szociális és az értelmi funkció fejlesztése, a gyermek személyiségfejlődésének szintézise. Abban az esetben, ha az óvodapedagógus nem egyértelműen biztos a gyermek iskolai tanulásra való alkalmasságában, köteles szakértő véleményét kikérni.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető el csak a fent említett fejlettségi szint.

A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

Az iskola maga nem a végső cél, hosszabb távra kívánjuk felkészíteni gyermekeinket azzal, hogy

- nyitottabbá tesszük őket a világra
- közelebb hozzuk számukra a környezetük általuk is felfogható eseményeit, változásait
- megalapozzuk továbbfejlődésükhöz szükséges képességeiket
- elindítjuk őket a szocializálódás útján
- ráirányítjuk figyelmüket a civilizáció által létrehozott valódi értékekre
- kialakítjuk egészséges életszemléletüket
- átadjuk számukra a fenntarthatóság értékeit.

Debrecen, 2024. október 16.

Stefániné Máté Zsófia Irén

igazgató

IRODALOMJEGYZÉK

1. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja
MK. 1996. évi 71. sz.
2. Az óvodai nevelés programja
OPI, Bp, 1989
3. A pszichológia alapjai
Tartia Kiadó Bp, 1994
4. Brunó Bettelheim: A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek
Gondolat Kiadó Bp, 1985

5. Falvay Károly: Ritmikus mozgás - énekes játék
OPI, Bp, 1990
6. Forrai Katalin: Ének az óvodában
EMB, 1993
7. Gabnai Katalin: Drámajátékok gyermekeknek, fiataloknak, felnőtteknek
8. Óvodai Integrációs Program
Oktatási Miniszter 2008.
9. Játékos matematika, matematikai játékok az óvodában
OPI Bp, 1984
10. Lépésről lépésre óvodai nevelési program
OKI Bp, 1995
Candy Kiadó, Veszprém
11. Dr. Kovács György - Dr. Bakosi Éva: Játék az óvodában
Szerzői kiadás Debrecen, 1995
12. Matematikai nevelés módszertana
Tankönyvkiadó Bp, 1997
13. Mezei Ferenc - V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan
Gondolat Kiadó Bp, 1993
14. Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés, de hogyan?
OKI Bp, 1997
15. Porkolábné dr. Balogh Katalin: Kudarccal az iskolában
Alex-typó, Bp, 1992
16. Tevékenységközpontú óvodai nevelési program
OKI Bp, 1997

